

Kasvinterveyden, taimiaineiston ja metsänviljelyaineiston valvonnan raportti 2024



RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Päiväys:	16.6.2025
Asianumero:	329/00.01.02.00.01/2025
	Ruokavirasto
Linja, osasto ja/tai yksikkö:	Elintarvikeketjulinja, kasvintuotannon osasto, kasvinterveys- ja lannoiteyksikkö
Hyväksyjä:	Tuula Mäki-Valkama
Laatija/laatijat:	Ulla Oksanen
Lisätietoja:	

SISÄLLYSLUETTELO

1. KASVINTERVEYS JA TAIMIAINEISTO	3
1.1. Yhteenveto ja arvio valvonnan vaikuttavuuden toteutumisesta.....	3
1.2. Rekisteröidyt toimijat.....	5
1.3. Valvontasuunnitelman toteutuminen, laboratoriomääritykset ja resurssit.....	6
1.4. Kasvien ja kasvituotteiden tuontivalvonta.....	8
1.5. Kasvien ja kasvituotteiden sisämarkkinavalvonta.....	10
1.6. Kasvintuhoojien kartoitukset ja toimenpidevalvonnat.....	12
1.7. Kasvipassitoimijoiden omavalvonnan tarkastukset.....	19
1.8. Kasvien ja kasvituotteiden vientivalvonta	20
1.9. ISPM 15 -toimijoiden valvonta.....	22
1.10. Puutarhakasvien taimiaineiston valvonta.....	24
1.11. Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen valvonta	24
1.12. Biologisessa torjunnassa ja pölytyksessä käytettävien makroeliöiden valvonta.....	25
1.13. Valvontajärjestelmän arviointi ja kehittäminen	25
2. METSÄNVILJELYAINEISTO	28
2.1. Yhteenveto ja arvio valvonnan vaikuttavuuden toteutumisesta.....	28
2.2. Valvontasuunnitelman toteutuminen.....	28
2.3. Toiminnan ja tuotteiden säännöstenmukaisuus.....	31
2.4. Auditoinnit ja muu saatu palaute	33
2.5. Ennaltaehkäisevät ja korjaavat toimenpiteet	33
2.6. Toiminnan resurssit.....	34
2.7. Muutokset seuraavien vuosien toimintaan	34
LIITE 1: INSPEKTIONER PÅ ÅLAND 2024.....	35
LIITE 2: KOMISSION VASU-RAPORTTIIN TOIMITETTAVAT TIEDOT	36
LIITE 3: MMM:LLE TOIMITETTAVAT MITTARIT JA TUNNUSLUVUT	39

1. KASVINTERVEYS JA TAIMIAINEISTO

1.1. Yhteenveto ja arvio valvonnan vaikuttavuuden toteutumisesta

Kasvinterveyden ja taimiaineiston valvonnan strategisena vaikuttavuustavoitteena on 1) estää vaarallisten kasvintuhoojien leviäminen Suomen kasvintuotantoon ja ympäristöön sekä todettujen esiintymien hävittäminen, 2) parantaa toimijoiden vastuuta tuotteidensa turvallisuudesta ja kestävydestä, 3) lisätä toimijoiden osaamista siten, että he tietävät ja hallitsevat omaan toimintaansa liittyvät riskit ja vaatimukset sekä 4) ennaltaehkäistä petoksia, ja siten mahdollistaa kasvien ja kasvit tuotteiden vienti sekä kotimaisen ruoantuotannon ja metsätalouden kilpailukyvyn paraneminen.

Kasvinterveys- ja taimiaineiston valvontarekistereihin kuului vuonna 2024 vajaa 4000 toimijaa, joka on noin 1000 vähemmän kuin edellisellä vuonna. Määrän väheneminen johtuu meillä olevasta rekisterin siivouksesta. Valvonnasta 53 % suuntautui kartoituksiin ja tuotannon valvontaan, 32 % vientivalvontaan, 8 % tuontivalvontaan ja 7 % sisämarkkinavalvontaan. Valvonnasta 54 % kohdennettiin metsäsektorille, 31 % puutarhasektorille ja 14 % perunasektorille. Yhteensä tehtiin 3 013 tarkastusta (-6 %/2023) ja 2 602 laboratoriotutkimusta (-60 %/2023). Laboratoriotutkimusten vähenemiseen vaikuttivat peruna-ankeroisen kartoitusvelvoitteen laskeminen ruokaperunan osalta, ruskokurttuviruksen kartoitusten riskiperusteinen keskittäminen pienemmille tomaattiviljelyksille (joiden lajikemäärä oli arvioitua pienempi) ja osittain sekä valvonnan (Uusimaa) että laboratorion (ruskokurttuvirus, perunan rengasmädät) resurssivaje. Valvontasuunnitelman toteumaan (85 % (-4 %/2023)) vaikutti eniten tuontitarkastusmäärien reilusti pienempi toteuma ennalta arvioidusta määrästä.

Yleisesti ottaen Suomen kasvinterveyden tila pysyi hyvänä, koska uusia kasvintuhoojia ei todettu asettuneen Suomeen pysyvästi. Perunatuotannossa tehtiin torjuntapäätöksiä peruna-ankeroisten ja koloradonkuoriaisten vuoksi. Maahantuontikieltoja tehtiin kasvinterveystodistuksen puuttumisen ja asiakirjavirheiden sekä ISPM 15 -merkintä/käsittelypuutteiden vuoksi. Markkinointikieltoja annettiin suoja-aluekasvipassipuutteiden, versopolteen, mustikkasyövän sekä elävien hyönteisten ja sukkulamatojen vuoksi. Taimiaineistosäädösten perusteella markkinointikieltoja annettiin myös *Coleosporum* sp. ja *Neopestalotiopsis* sp. kasvintuhoojien vuoksi (Taulukko 1, kuva 1).

Kasvinterveyslainsäädäntö korostaa toimijoiden omaa vastuuta kasvinterveysriskien hallinnassa. Vuonna 2024 voitiin jättää 100 kasvipassitoimijan omavalvonnan tarkastukset tekemättä, koska he olivat noudattaneet laatimiansa omavalvontasuunnitelmia eikä heidän edellisten vuosien omavalvonnan tarkastuksissa havaittu puutteita. Sekä kasvipasseja myöntävien toimijoiden (96,8 %) että puuta ISPM 15 -standardin mukaisesti käsittelevien tai käsitelystä puusta puisia pakkausmateriaaleja valmistavien ISPM 15 -toimijoiden (99,4 %) tarkastukset toteutuivat hyvin. Kasvipassitoimijoilla todetut puutteet olivat edellisen vuoden tasolla (19 %), kun taas ISPM 15 -toimijoilla huomautusten määrä kaksinkertaistui edellisestä vuodesta (10 %). Positiivista on, että 77 % kasvipassitoimijoista on tehnyt omavalvontasuunnitelman. Selkeitä sääntöjenvastaisuuksia tai puutteita, jotka aiheuttavat välitöntä vaaraa kasvinterveydelle, todettiin ISPM15-toimijoiden tarkastuksissa edellistä vuotta enemmän. Suurin osa puutteista pystyttiin korjaamaan uusintatarkastuksilla. Yleisesti ottaen toimijoiden vastuullisuus on kuitenkin hyvällä tasolla.

Suomen hyvä kasvinterveyden tila edesauttaa kasvien ja kasvit tuotteiden vientiä. Vientiä varten myönnettiin 9771 (+4 %/2023) kasvinterveystodistusta, joista suurin osa puutavaralle. Palautteena vientimaista saatiin kolme ilmoitusta (notifikaatio) koskien vientierissä

esiintyneitä puutteita. Vuoden aikana vientivalmiusjärjestelmä päivitettiin vastaamaan USA:n ja Australian tiukentuneita puuntuonnin vaatimuksia.

Toimijoiden, kansalaisten ja sidosryhmien tietämystä kasvinterveydestä lisättiin viestintäkanavia ja koulutusta käyttäen. Ruokavirasto osallistui puutarha-alan Lepaan näyttelyyn sekä EFSA:n #PlantHealth4Life -viestintäkampanjaan. Uudet kasvipasseja myöntävät toimijat suorittivat kasvinterveysvastaavan verkkokoulutuksen. Vastaava koulutus on käytössä puutarha-alan opiskelijoille. Toimijoita neuvottiin tarkastuskäyntien yhteydessä ja heille viestittiin kasvinterveysasioista kohdennetuilla uutiskirjeillä, verkkosivuilla, lehtikirjoituksilla ja luennoimalla tilaisuuksissa. Erityisenä nostoina tutkijoille kohdennettu viestintä tuonnin poikkeusluvista ja Suomen ilmaston sopivuus japaninturilaalle sekä koloradonkuoriaiselle. Kansalaisille viestittiin sosiaalisessa mediassa, verkkosivuilla ja lehtikirjoituksissa erityisesti kasvien ja siementen tuontiin ja tilaamiseen liittyvistä vaatimuksista sekä karanteenituhoojista. Kansalaisia tavoitettiin laajasti myös keskeisten tiedotusvälineiden tekemien juttujen kautta. Valvontahenkilöstöä koulutettiin ajankohtaiskoulutuksessa ja kuukausipalaverissa sekä osallistumalla EU:n tarjoamiin BTSF-koulutuksiin.

Valvontajärjestelmään kohdistui komission auditointi koskien kasvintuhoojien kartoituksia ja valmiussuunnitelmia. Auditoinnin tuloksena todettiin, että kasvinterveyden valvontajärjestelmä täyttää EU:n kasvinterveys- ja valvonta-asetusten vaatimukset kartoitusten osalta, mutta prioriteettituhoojien valmiussuunnitelmia ei ole laadittu säädösten edellyttämässä aikataulussa. Valvontajärjestelmää kehitettiin monella tavalla vuoden 2024 aikana (kohta 1.13). Erityisinä nostoina selvitettiin palvelumuotoilun avulla Touko-asiointipalvelun asiakasyytymättömyyden syitä, jotta asiakaskokemus paranisi. Projektin tuloksena selkiytetään ohjeistusta, viestintää, prosessia ja Touko-palvelun käytettävyyttä. Kehitysvaiheessa olevaa QField-puhelinsovellusta käytettiin feromoniansojen ja maastokartoitusten paikkatiedon talentamisessa. Lisäksi kerättiin paikkatietokantaan hollanninjalavataudin oireiden havaintoilmoitukset tuhoajaepidemian varalta. Vuoden aikana valmisteltiin Mobiilikasvintarkastus -esiselvitystä, joka jatkuu vuonna 2025. Kehittämisellä tavoitellaan merkittävää valvonnan tehokkuuden ja riskiperusteisuuden lisäämistä sekä paikkatietodatan systemaattista keräämistä ja hyödyntämistä. Tavoitteena on kehittää systemaattista riskiperusteista valvontaa ja sen suunnittelua sekä laajentaa ja automatisoida raportointia. Kehittämisellä tavoitellaan tiedon hyödyntämistä valvontakohteiden jakamiseen riskiperusteisesti ja tarkemman valvontatiedon keräämistä mobiilisti, jotta päästään riskiperusteiseen reaaliaikaiseen valvontaan ja raportointiin eri sidosryhmille mm. EU:lle sen vaatimusten mukaisesti. Samalla tavoitteena on päästä eroon samojen tietojen tallentamisesta kahteen eri järjestelmään.

Suomen kasvinterveyden tilaan kohdistuu uhkia globaalin kaupan kasvun, ilmastomuutoksen, muuttuneiden tuontikanavien ja säädösmuutoksien myötä. Tomaatin ruskokurttuvirus muuttui EU:n lainsäädännössä karanteenituhoojasta laatutuhoojaksi. Tämä tarkoittaa, että sitä ei saa esiintyä tomaatin taimissa ja sen varmistaminen on tomaatin taimituottajien tehtävä. Venäjänpuun tuonnin loputtua on edelleen seurattava ja arvioitava mahdollisten uusien tuontikanavien kasvinterveydellisiä riskejä. Kun suurin osa puutarhatuotannon ammattiviljelyn taimiaineistosta hankitaan muista EU-maista suoraan tiloille, ei niitä pystytä valvomaan sisämarkkina- ja valvonnan yhteydessä, vaan tarvitaan edelleen yhteistyötä viljelijöiden ja sidosryhmien kanssa. Peruna-ankeroiskartoitusmäärän laskeminen jatkossa säädöksen edellyttämälle minimitasolle voi antaa paremman kuvan ruokaperunan ankerointilanteesta kuin mitä se todellisuudessa on. Kartoituksia tuleekin kehittää niin, että niistä saatava data soveltuisi ekstrapolointiin, minkä avulla saataisiin realistisempi kokonaiskuva tilanteesta.

Taulukko 1. Annetut eräkohtaiset maahantuonti- ja markkinointikieltopäätökset, sekä torjuntapäätökset. Suluissa on vuoden 2024 aikana annetut uudet torjuntapäätökset.

	Maahantuontikiellot	Markkinointikiellot	Torjuntapäätökset	Alkuperämaat (jos tiedossa)
Puutarhakasvit (avomaa ja kasvihuone)		5	0	
Versopolte		1		NL
Mustikkasyöpä		2		FI
PZ kasvipassipuute		2		NL
Peruna			224 (7)	
Peruna-ankeroiset			217 (3)	
Vaalearengasmätä			3 (0)	
Koloradonkuoriainen			0 (4)	
Puu ja metsä	15	3		
Puupakkaukset: eläviä sukkulamatoja tai hyönteisiä/toukkia	1	3		TW, ES, FI
Puupakkaukset: ISPM 15 puutteet	12			US, CN, TW
Terveystod.puute tai asiakirjavirhe: puukiulut, puutynnyrit	2			PH, LB
Muut	3			
Terveystod.puute tai asiakirjavirhe: kylvösiemenet	3			CA, KO
Taimiaineistolain mukaiset päätökset		2	0	
<i>Coleosporum</i> sp.		1		
<i>Neopestalotiopsis</i> sp.		1		
Yhteensä	18	10	224* (7)	

*luku tarkentuu, kun perunatuotannon torjuntapäätösten yhdistämistyö saadaan valmiiksi. Tällä hetkellä yhdellä tilalla voi olla useita saman tuhoajan torjumiseksi eri lohkoille annettuja päätöksiä.



Kuva 1. Kieltopäätösten määrät (kpl) eri vuosina

1.2.Rekisteröidyt toimijat

Kasvinterveys- ja taimiaineistorekistereihin kuuluvat toimijat, jotka ammattimaisesti tuottavat, markkinoivat, tuovat EU:n ulkopuolelta tai vievät EU:n ulkopuolelle tuotteita, joiden

mukana karanteenituhoojat voivat levitä. Vuonna 2024 rekisteriin kuului 3 892 toimijaa, joka on 1 134 vähemmän kuin edellisellä vuonna. (Taulukko 2). Rekisteröityjen toimijoiden määrä tarkentuu, kun toimijoita kutsutaan päivittämään tietonsa Touko-palvelussa ja tätä kautta rekisteristä poistuvat ne, joiden toiminta ei vaadi rekisterissä oloa. Rekisterin päivitystyö jatkuu edelleen vuonna 2025. Touko-asiointipalvelua käyttäneiden kasvinterveysrekisteriin kuuluvien yritysten osuus nousi 50 %:iin.

Taulukko 2. Rekisteröidyt toimijat 2024 (kpl).

Toimijaryhmä	Yhteensä	Kasvinterveysrekisteri	Taimiaineistorekisteri	Kasvipäsin käyttö-oikeus	ISPM 15 -merkin käyttö-oikeus
Tuojat	240	240	50	35	31
Markkinoijat	760	759	593	91	0
Tuottajat	3 064	3 055	214	238	703
Viejät	311	310	16	14	159
Yhteensä	3 892	3 876	733	255	703
	-1 134	-1 095	-112	4	-10

1.3. Valvontasuunnitelman toteutuminen, laboratoriomääritykset ja resurssit

Ruokavirasto, ELY-keskukset ja valtuutetut tarkastajat tekivät yhteensä 3 013 tarkastusta (Taulukko 3). Valvontasuunnitelman määrälliset tarkastustavoitteet toteutuivat kokonaisuutena 85 prosenttisesti. Tarkastusten määrä jäi ennalta arvioidusta eniten tuonnin osalta, josta toteutui 60 % arvioidusta tarkastusmäärästä. Taulukkoon on laskettu vain fyysisten tuontitarkastusten määrät. Suunnitelman tavoite 464 tarkastusta sisälsi myös asiakirjatarkastuksiin varattua resurssia. Tarkastusmäärät vaihtelevat vuosittain jonkin verran mm. kartoitettavien tuhoajien vuoksi, sekä tuonnin ja viennin määrien mukaan, joiden tarkastustavoitteet ovat arvioita (Kuva 2). Ahvenanmaan maakuntahallitus (Ålands landskapsregering) teki 30 kasvinterveyden tarkastusta, mikä on 58 % enemmän kuin vuonna 2023. Nousu johtui siitä, että Ahvenanmaalla oli ansakartoituksia enemmän kuin aiempina vuosina. (Liite 1). Taulukon 3 luvut eivät sisällä Tullin tekemiä tuontitarkastuksia.

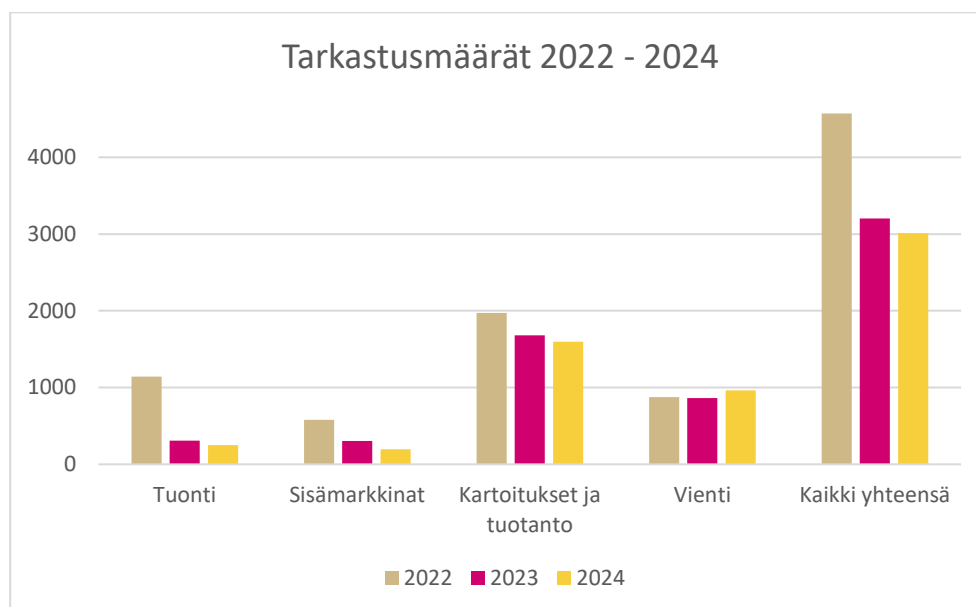
Taulukko 3. Ruokaviraston, ELY:n ja valtuutettujen vuonna 2024 tekemät tarkastukset (kpl).

	Tuonti**	Sisämarkinat	Kartoitukset ja tuotanto	Vienti ja vientivalmius***	Yhteensä	
Puutarhakasvit	98	161	677	6***	925	31 %
Peruna	0	18	409	1***	428	14 %
Puu ja metsä	150	19	513	938	1 613	54 %
Muut	4			19	47	1 %
Yhteensä	252	198	1 599	964	3 013	
	8 %	7 %	53 %	32 %		
Tavoite/arvio	419	248	1 934	951	3 552	
Toteuma %	60 %	80 %	83 %	101 %	85 %*	

* Tarkastusten kokonaistoteutumaprosentti

**yksi erä voi sisältää useampaa tuotetta, joten yhteensä-luku vaihtelee. Luvut ovat fyysisiä tuontitarkastuksia

***Fyysisten vientitarkastusten määrät. Luku ei sisällä vientivalmiustarkastuksia, koska ne sisältyvät kartoitustavoitelukuihin.

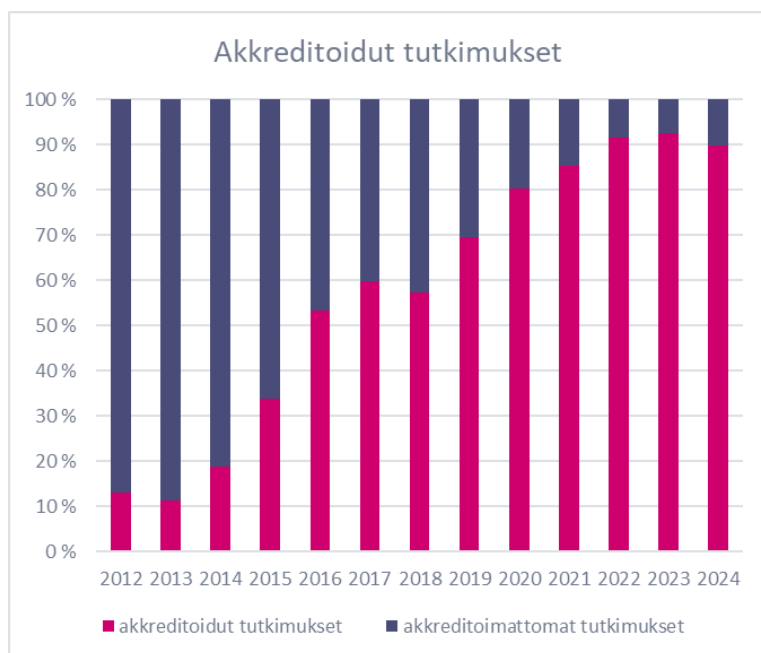


Kuva 2. Ruokaviraston, ELY-keskusten ja valtuutettujen tekemät tarkastukset eri vuosina (kpl)

Tarkastusten yhteydessä otettiin yhteensä 1 633 näytettä, joista Ruokaviraston kasvianalytiikan laboratoriossa tehtiin 2 602 kasvinterveyden tutkimusta (Taulukko 4). Näytemäärä oli selvästi edellisvuotta pienempi, mihin vaikutti kartoitusnäytteiden suunnitelmaan perustunut vähentäminen varsinkin kasvihuonekasveissa (tomaatin ruskokurttuvirusnäytteiden osalta) ja perunassa (peruna-ankerois- ja rengasmätänäytteiden osalta). Tutkimuksista 90 % tehtiin akkreditoituna (Kuva 3), mikä on hieman vähemmän kuin vuonna 2023. Toisaalta akkreditointien kattavuutta saatiin FINAS-akkreditointipalvelun tarkastuksen yhteydessä lisättyä, kun DNA:n sekvensointiin perustuvan menetelmän pätevyysaluetta laajennettiin hyönteisten tunnistamisesta kaikkien kasvitautien- ja tuhoojien tunnistamiseen. Lisäksi akkreditoinnin piiriin liitettiin bakteerien maljaukseen perustuva menetelmä. Tulosten luotettavuutta ja kansainvälistä vertailtavuutta varmennettiin osallistumalla kymmeneen kansainväliseen pätevyystestiin.

Taulukko 4. Kasvinterveyden näytemäärät 2024

	Tuontitarkastukset	Sisämarkkinavalvonta	Kartoitukset ja tuotantopaikkavalvonta	Vienti	Yhteensä	
Puutarhakasvit	5	119	311	4	439	27 %
Peruna		49	413	57	519	32 %
Puu ja metsä	50	50	311	133	544	33 %
Muut	5	1	125		131	8 %
Näytteet yhteensä	60	219	1 160	194	1 633	
Tutkimukset yhteensä	60	305	2 019	218	2 602	
Näytteiden %-osuus	4 %	13 %	71 %	12 %		



Kuva 3. Akkreditoidusti tehtyjen tutkimusten osuuden kehittyminen

Kasvinterveyden tarkastuksiin kirjattiin 1775 htp:tä Ruokaviraston ja ELY-keskusten tarkastajien työaika, mikä on noin 0,4 htv:tä suunniteltua vähemmän (82 htp) (1 htv = 200 htp). ELY-keskukset tekivät kasvintarkastusten lisäksi 735 htp:tä muita kasvinterveyden tehtäviä (Taulukko 5). Kun ELY-keskusten muut kasvintarkastustehtävät erotettiin tarkastuksista työaika-kirjausohjetta muuttamalla, saatiin esiin tarkastuksiin kuluva aika ja toisaalta tuotua esiin muu työmäärä, jota kasvinterveyden eteen ELY-keskuksissa tehdään. Aikaisemmin viimeksi mainittu työaika on kirjattu maksuttoman valvonnan puolelle, mikä on aiheuttanut aikaisemmissa valvontaraporteissa esiin nostetun epäsuhdan suunnitellun ja toteutuneen tarkastustyöajan välille.

Taulukko 5. Tarkastuksiin käytetyn työajan suunniteltu (S) ja toteutunut käyttö (T) 2022–2024 ja muihin kasvinterveyden tehtäviin käytetty työaika 2024 (htp).

	2022		2023		2024	
	S	T	S	T	S	T
Ruokavirasto	1 776	1 513	818	912	797	795
ELY-keskukset (tarkastukset)	1 239	2 244	1 123	2 156	1 060	980
ELY-keskukset (muut tehtävät)						735
Valtuutetut tarkastajat	20	2	3	0	0	0
Yhteensä (tarkastustehtävät)	3 025	3 759	1 944	3 068	1 857	1 775

1.4. Kasvien ja kasvituotteiden tuontivalvonta

Kasvinterveystodistusta vaativia eriä tuotiin yhteensä 1 278 erää. Kasvien ja kasvituotteiden fyysisiä tuontitarkastuksia tehtiin Ruokaviraston ja ELY-keskusten toimesta yhteensä 252, joka on 18 % vähemmän kuin edellisvuonna (Taulukko 6). Määrä vaihtelee vuosittain sen mukaan, paljonko EU:n ulkopuolelta terveystodistuksen vaativia tuotteita tuodaan maahan ja mikä on tuotavien tuotteiden lainsäädännössä määritelty tarkastusprosentti.

Vuodelle 2024 laadittiin ensimmäinen puijen pakkausmateriaalin tuonnin seurantasuunnitelma. Suunnitelmassa on määritelty ne tullinimikkeet tietyistä alkuperämaista, joihin on

arvioitu liittyvän kohonnut kasvintuhoojariski. Nämä lähetykset ovat erityisen valvonnan piirissä. Valvonnan piiriin kuuluvista lähetyksistä 25 % ohjataan kasvinterveyden tarkastukseen. Vuonna 2024 valvonta toteutui suunnitellusti.

Puutavaran tuonnista valtaosa oli lehtipuuta. Metsäteollisuuden tarvitseman havupuun tuonti on siirtynyt EU-maihin eikä ole siten valvonnan piirissä. Havupuutavaraa tuotiin vain parikymmentä erää, pääosin mäntysahatavaraa Pohjois-Amerikasta ja Uudesta-Seelannista. Lehtipuutavaraa tuotiin pääasiassa Pohjois-Amerikasta, ja se on pääosin tammipuutavaraa.

Puutarhakasvien tuontimäärille on tyypillistä suuri vuosittainen vaihtelu. Ammattimaiseen kasvintuotantoon tuodaan mm. kesäkukkien, ruukkukasvien ja yrttien taimiaineistoa. Kasvi-huonekasvien taimiaineistoa tuodaan Israelista ja niiden tuontimäärä kasvoi edellisvuodesta yli viidenneksellä lähes 400 000 taimeen. Amaryllissipulien tuontimäärä kaksinkertaistui 850 000:een edellisvuodesta. Niitä tuotiin Etelä-Afrikan lisäksi nyt myös Perusta. Leikkokukkien tuontimäärä Keniasta kasvoi edellisvuodesta 17 % ollen nyt 7,5 miljoonaa.

Taulukko 6. Maahantuodut ja kasvinterveystodistuksen vaativat erät 2024

Tuotetyyppi	Erät* (kpl)	Tuonti-määrä (kg)	Tarkaste-tut erät (kpl)
Puutarhakasvit	229	565 292	98
Kasvit ja leikkokukat ¹	155	367 532	81
Kylvösiemenet ²	74	197 760	17
Peruna³	0	-	0
Puu ja metsä⁴	372	2 048 069	182
Havupuutavara	19	739 704	16
Lehtipuutavara	53	1 283 549	53
Muut (mm. puutuotteet)	10	24 816	9
<u>Puupakkaukset: ***</u>			
Puinen pakkausmateriaali CN, IN, BY (15 %) **	173	-	40
Puinen pakkausmateriaali, seurantasuunnitelma: TW, CN, JP, US (25%) **	124	-	32
Puinen pakkausmateriaali (Tullin tarkastamat)			39
Muut	745		464
Käytetyt maa- ja metsätalouskoneet ⁵ (10 %) **	33	-	4
Kasvikset ⁶ (Tulli)	712	12 901 813	443
Yhteensä kaikki*	1 278		734
Yhteensä* (Ruokavirasto ja ELY)	553		252

*yksi erä voi sisältää useampaa tuotetta, yhteensä luku on terveystodistusten määrä ja riveillä tuotekohtaiset erien määrät

**toteutuneet tarkastusprosentit: 15 % puupakkaus: 23 %, 25 % seurantasuunnitelma: 26 %, 10 % koneet: 12 %

***ei terveystodistusvaatimusta (Tullin luku saatu Tullilta, ei Tracesista)

Alkuperämaat:

1) ZA, IN, IL, KE, NO, PE, TW, TH, UK, US

2) NZ, UK, NO, CL, LB, US, CR, DO, GT, JP, CA, CN, MX, TW, TR

3) -

4) CL, US, NZ, CN, CA, LB, AU,

5) GB, BR, CN, US

6) AR, CL, EG, ZA, ID, JP, PE, TH, TR, UG, NZ, ZW

Havaitut puutteet ja niiden analyysi

Tuontivalvonnassa kiellettiin yhteensä 18 erän maahantuonti (Taulukko 1). Kieltojen syyt olivat tavanomaisia, suurin osa kielloista tehtiin puiselle pakkausmateriaalille ISPM 15-merkin täpuutteiden vuoksi. Yhtään karanteenituhoojalöydöstä ei tehty.

Tuonnin seurantasuunnitelman mukaisesti valvottavalle puiselle pakkausmateriaalille tehtiin 13 maahantuontikieltoa. Kieltojen määrä oli kohtuullisen suuri, joten tuonnin seurantasuunnitelman osalta onnistuttiin kohdistamaan valvonta riskituotteisiin/alkuperämaihin.

Tuodusta puutavarasta ei löytynyt karanteenituhoojia tai muuta elävyyttä. Myöskään EU-tasolla puutavarasta ei löytynyt karanteenituhoojia, mutta kiinalaisesta puisesta pakkausmateriaalista löytyi mäntyankeroista. Useista eri maista peräisin olevasta pakkausmateriaalista löytyi muissa EU-maissa monenlaisia kovakuoriaisia. Niitä olivat erityisesti *Bostrichidae*-heimon kuoriaiset, ja niistä erityisesti *Sinoxylon*-suvun huppukuoriaiset.

Puutarhakasvien, niiden taimien tai sipuleiden lähetyksiä ei jouduttu pysäyttämään. Taimiaineisto on tuontihetkellä niin pientä, että kasvintuhoojien ja niiden oireiden havaitseminen on vaikeaa. Neljästä Israelista tuodusta kasvierästä otettiin rutiininäytteet, joista tutkittiin *Xylella fastidiosa* -bakteeria. Myös muissa EU-maissa vastaavia taimi- ja sipulilähetyksiä pysäytettiin vain vähän ja lähes ainoastaan asiakirjavirheiden takia. Toisin kuin Suomessa, muissa EU-maissa pysäytettiin Keniasta tuotuja leikkoruusulähetyksiä paljon pääasiassa säärystinkääriäisen, mutta myös etelänjauhiaisen ja erilaisten asiakirjavirheiden vuoksi. Suomessa tuhoojien havaitsemiseen käytetään mikroskooppia. Lähetykset tulevat pääosin tietyiltä viljelmiltä ja on mahdollista, ettei kyseisillä viljelmillä esiinny säärystinkääriäisiä eikä etelänjauhiaisia.

On syytä epäillä, että matkustajat tuovat mukanaan leikkokukkia tai lisäysaineistoa esittä-mättä näitä valvontaan. Tulli ei tee matkatavaroiden pistokoeluontoisia tarkastuksia kasvin-terveysriskeihin perustuen. On myös mahdollista, että harrastajat tilaavat maahan lisäysai-neistoa ilmoittamatta, että lähetyks sisältää siemeniä tai muuta kasvimateriaalia.

Kahden kylvösiemenerän maahantuonti kiellettiin kasvinterveystodistuksen puuttumisen vuoksi. Yksi kylvösiemenerä määrättiin maahantuontikieltoon asiakirjavirheiden takia.

Perunan tuonti EU:n ulkopuolelta on muutamia maita lukuun ottamatta kokonaan kielletty. Ruokaperunaa eli käytännössä uuden sadon perunaa tuodaan vaihtelevasti muutamia eriä vuosittain. Vuonna 2024 ruokaperunaa ei tuotu yhtään erää. Suurin osa uudensadon peru-noista tulee markkinoille muiden EU-maiden kautta.

1.5. Kasvien ja kasvituotteiden sisämarkkina- valvonta

EU:n sisämarkkinakaupan valvonnalla varmistetaan, että EU:n lainsäädäntö estää Suomelle merkittävimpien vaarallisten kasvintuhoojien leviämisen sisämarkkinakaupassa kasvien ja kasvituotteiden välityksellä ensisijaisesti ammattituotantoon Suomessa ja että sisämarkkina-
kaupan toimijat toimivat lainsäädännön vaatimusten mukaisesti. Markkina-
valvontaa tehdään EU:n sisämarkkinoilla liikkuville tavaraerille, joihin liittyy riski. Sisämarkkinatavara-
sta tehdyt pysäytykset notifioidaan Euroopan komissiolle ja EU:n jäsenmaille iRASFF-järjestelmän
kautta kotimaisia löydöksiä tai taimiaineistosäädöksien poikkeamia lukuun ottamatta. Niiden
avulla varmistetaan, että viranomaiset saavat nopeasti tiedon maastaan toimitetun

tavaraerän puutteista ja voivat aloittaa toimenpiteet varmistaakseen, ettei vaatimusten vastaisia eriä jatkossa toimiteta sisämarkkinoille.

Puutarhatukuissa tarkastettiin kasvihuoneviljelmille markkinoitavia taimieriä. Taimimyymälöissä tavoitteena oli löytää ja pysäyttää karanteenituhoojien saastuttamia eriä. Lisäksi tarkastettiin laatutuhoojien (RNQP) isäntäkasveja sekä kasvien merkintöjä, erityisesti tulipoltteen isäntäkasvien PZ-kasvipasseja. EU:n sisämarkkinoilta tulevaa siemenperunaa tarkastettiin toimijoiden ilmoitusten perusteella. Puisten pakkausmateriaalien osalta tarkastettiin riskiperusteisesti vain espanjalaisia ja portugalialaisia pakkausmateriaaleja. Etäkaupan valvonnassa tehtiin anonyymit markkinavalvontaostot kahdelle eri puutarha-alan toimijalle.

Sisämarkkinavalvonnan tarkastustavoitteesta täyttyi 80 % (Taulukko 7). Taimimyymälöiden markkinavalvonta toteutui hyvin. Puutarhatukkujen tarkastusten alhainen toteuma (52 % johtuu siitä, että valvontasuunnitelmaa tehtäessä (5/2023) kasvipassia käyttäviä tukkuja oli 9, mutta keväällä 2024 niitä oli enää 4. Jäljelle jäävissä tukuissa tarkastuksia tehtiin suunnitelman mukaan. Siemenperunan markkinavalvonnan alhainen toteuma (47 %) johtuu siitä, että siemenperunan suunniteltu tarkastusmäärä on arvio, joka perustuu edellisten vuosien toteutuneisiin määriin. Siemenperunan sisämarkkinatuontia oli vuonna 2024 huomattavasti vähemmän kuin arvioitiin. Puisten pakkausten osalta tietyillä ELY-alueilla oli vaikeuksia löytää tavoitteen mukaisia tarkastettavia eriä. Meillä on vain rajoitetusti tietoa minkä tuotteiden mukaan espanjalaista ja portugalilaista puista pakkausmateriaalia tulee Suomeen.

Taulukko 7. Sisämarkkinavalvonnan tarkastukset 2024

Tarkastustyyppi	Tarkastukset		
	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma
Puutarhakasvit*	181	161	89 %
Taimimyymälät	160	150	94 %
Puutarhatukut	21	11	52 %
Peruna (siemenperuna)	38	18	47 %
Puu ja metsä (puupakkaukset)	29	19	66 %
Yhteensä	248	198	80 %

**Omavalvonnan tarkastus tehty 8 tarkastuksessa*

Havaitut puutteet ja niiden analyysi

Kasvien sisämarkkinavalvonnassa annettiin 10 markkinointikieltoa. Tämä on noin 5 % kaikista toteutuneista markkinavalvonnan tarkastuksista. Näistä tehtiin yksi RASFF-notifikaatio Hollannista tulleista *Pyracantha*-kasveista, joilta puuttui PZ-suoja-aluekasvipassi. Neljästä markkinointikiellosta ei voitu tehdä iRASFF-notifikaatiota puutteellisten tietojen vuoksi ja yhden loppuvuodesta todetun tapauksen notifiointi kirjautui vasta vuodelle 2025. Loput markkinointikiellot olivat kotimaan löydöksiä tai taimiaineistosäädöksiä perusteella annettuja.

Puutarhatukuissa tarkastettiin kasvihuoneviljelmille markkinoitavia taimieriä, mutta yhtään erää ei pysäytetty. Myös muissa EU-maissa vastaavia taimieriä pysäytettiin vain vähän ja pääasiassa kasvipassipuutteiden takia. Muutamia tomaatin ruskokurttuviruksen saastuttamia tomaatin ja paprikan siemenieriä pysäytettiin muissa EU-maissa. Suomessa jäljitettiin kahta ruskokurttuviruksen mahdollisesti saastuttamaa tomaatin siemeneriä, jotka oli toimitettu

Suomeen. Virusta ei siemenistä kasvatetuista kasveista kuitenkaan todettu. Markkinoitavia leikko- ja kesäkukka sekä ruukkukasvieriä ei valvottu, koska kasvintuhoojien leviämiskäsiä niistä ammattituotantoon pidetään pienenä. Muissa EU-maissa näistä tuotteista havaittiin hyvin satunnaisesti erilaisia karanteeni- ja laatutuhoojia sekä kasvipassipuutteita.

Taimimyymlöiden markkinavalvonnassa ei löydetty karanteenituhoojia. Todennäköisyys karanteenituhoojien esiintymiselle tarkastettavassa tavarassa on saatavilla olevan tiedon perusteella melko pieni. Toisaalta ei ole tiedossa, kuinka kattavasti muut EU-maat ilmoittavat karanteenituhoojien takia pysäytetyistä sisämarkkinaeristä. Takaisinvedoista liittyen tuhoojalöydöksiin sisämarkkinoilla tulee myös harvemmin meille tietoa, joten mitään tarkempaa analyysia on vaikea tehdä. Tuhoojien havaitsemiseen taimiaineistossa liittyy monia haasteita, joten markkinavalvonta on kehittämiskohteena tuleville vuosille. Markkinointikieltoja annettiin kuitenkin laatutuhoojien, kuten versopolteen ja mustikkasyövän takia. Nykyisellä tarkastustavalla on siis mahdollista löytää tuhoojia, jos oireet ovat nähtävissä. Markkinointikieltoja annettiin myös *Coleosporium*- ja *Neopestalotiopsis* -tuhoojien takia (taimiaineistotuhoojat) ja PZ-kasvipassipuutteiden takia. Huomautuksia annettiin rekisteritiedoissa ja nimilapuissa ilmenneiden puutteiden takia. Kun löydetään uusia tuhoojia, tavoitteena on saada ne määriteltäviä lajitasolle ja riskinarvioida ne. Harmillisesti sekä *Coleosporium*- että *Neopestalotiopsis* -tuhoojien määrittely jäi sukutasoon. Molemmat ovat isoja sienisukuja ja molemmista suvuista ainakin yksi lajeista esiintyy Suomessa. Varsinkin sienet voivat olla hankalia ja suku on voitu jakaa uusiin sukuihin mikä vaikeuttaa määrittelyä. Avomaan puutarhasektorin toimijat tuntevat melko hyvin lainsäädännön vaatimukset, mutta poikkeamia löytyy säännöllisesti niin paikallisista myymälöistä kuin etäkaupasta. Jatkossakin toimijoiden neuvonta ja ohjeistus on tärkeä osa markkinavalvontaa.

Toimijoiden ilmoituksiin perustuvassa EU:n sisämarkkinoilta tulevan siemenperunan tarkastuksissa ei havaittu karanteenikasvintuhoojia, kuten ei koskaan aikaisempina vuosina. Tulos ei kuitenkaan täysin takaa tuotujen siemenperunaerien tuhojavapautta. Vuoden 2024 siemenperunatuotannossa kahdessa EU-maassa todettiin tummarengasmätää, joissa saastunta todettiin olevan peräisin toisesta jäsenmaasta tuodusta siemenperunasta. Ensivaiheessa tuhoajatartunta voi olla niin pieni, että se ei osu valvontanäytteeseen, mutta jo yhden lisäkasvatusvuoden aikana saastunta leviää viljelytoimien kautta laajemmalle.

Puisen pakkausmateriaalin markkinavalvonnassa ei löytynyt karanteenituhoojia, mutta kuitenkin kaksi sukkulamatohavaintoa espanjalaisesta puisesta pakkausmateriaalista. Löydökset kertovat, että ainakin mäntyankeroiselle on olemassa leviämiskäsiä EU:n sisämarkkinoilla.

Etäkaupan anonymien markkinavalvontaostoissa yhdellä toimijalla todettiin tuotteissa määrästenvastaisuuksia. Kasveilta puuttuivat kasvipassit ja taimiaineistosäädösten mukaiset nimilaput, sekä yhdeltä tulipolteen isäntäkasvilta PZ-suojaluokkasvipassi. Lisäksi osalla kasveista ulkoinen laatu ei täyttänyt taimiaineistolain vaatimuksia. Toimijalle tehtiin huomautus määrästenvastaisuuksista, jotka hän jatkossa huomioi toiminnassaan.

1.6. Kasvintuhoojien kartoitukset ja toimenpidevalvonnat

Kasvintuhoojien kartoituksen tavoitteina on selvittää, esiintyykö karanteenituhooja Suomessa tai tietyllä alueella Suomessa ja jos esiintyy, löytää sen mahdollisia uusia esiintymiä. Kartoituksilla voidaan myös selvittää yksittäisen esiintymän laajuutta tai saastuneella alueella sijaitsevan yksittäisen alueen tuhojavapautta. Kasvintuhoojien kartoituksien avulla varmistetaan myös vientiedellytyksiä. Toimenpidevalvonnan tavoitteena on varmistaa, että toimija

noudattaa määrättyjä toimenpiteitä ja sen perusteella voidaan todeta tuhooja joko hävityksi ja kumota tuhoajan hävittämisen-/torjuntapäätös tai jatkaa toimenpiteitä, jos tuhoojaa ei ole saatu hävitettyä.

Kartoituksia ja toimenpidevalvontoja tehtiin yhteensä 1 559, mikä oli 83 % tavoitteesta eli kartoitukset toteutuivat melko hyvin (Taulukko 9). Kesken kauden valvontasuunnitelmaa jouduttiin muuttamaan. Uudenmaan alueen osalta tomaatin ruskokurttuviruskartoitukset keskeytettiin resurssisyistä. Tiedossa oli jo, että tuhooja tulee poistumaan EU:n karanteenituhoojalistalta, joten vaikutus oli tältä osin vähäinen. Lisäksi kartoituksien painopiste vuonna 2024 oli avomaan puutarhasektorilla, joten ne priorisoitiin. Muiden kuin riskitaimitarhojen osalta toteuma jäi puoleen siitä syystä, että kartoitukset tehdään kasvipassitoimijoiden omavalvonnan tarkastuksen yhteydessä ja tarkastettavien kasvipassitoimijoiden määrä oli arvioitu valvontasuunnitelmassa liian suureksi. Metsäsektorilla kartoitustoteuma jäi alle tavoitteen osittain ansatarvikkeiden toimitusongelmien vuoksi.

Kartoitetut tuhoajat on lueteltu taulukossa 10. Tilastolliset kartoitussuunnitelmat laadittiin EFSA:n ohjeistukset huomioiden aasianrunkojäärälle, saarnenjalosoukolle, pronssijalosoukolle ja *Xylella*lle. Aikaisemmin tilastolliset kartoitukset on suunniteltu tulipolteelle ja mäntyankeroiselle.

Kasvihuonetuotannon kartoitukset

Kasvihuonetuotannossa kartoitettiin paprikankukkakärsäkästä, säärystinkääriäistä ja tomaatin ruskokurttuvirusta, eikä niitä todettu esiintyvän Suomessa. Paprikankukkakärsäkkään ja säärystinkääriäisen kartoitus perustui 79 paprikaviljelmälle vietyihin feromoniansoihin ja ruskokurttuviruksen kartoitus ensisijaisesti oireettomista kasveista otettuihin piilosaastuntanäytteisiin. Myös mahdollisia kasvintuhoojia ja niiden oireita pyrittiin havaitsemaan tarkastusten yhteydessä, vaikka visuaalinen tarkastus näiden kohdalla onkin epäluotettavaa. Ruskokurttuviruskartoitus kohdistettiin pieniin (alle 1000 m²) tomaattiviljelmiin, koska aiempien vuosien tarkastusten perusteella riskiä pidettiin todennäköisesti suurimpana. Näytemäärä jäi huomattavasti suunniteltua pienemmäksi (suunniteltu 400–500, näytteitä otettiin 154), koska 101 tarkastetulla viljelmällä oli viljelmää kohden keskimäärin vähemmän lajikkeita kuin oli arvioitu. Monivuotisen kartoitussuunnitelman mukaisesti ei kasvihuoneviljelmillä tehty koristekasveja koskevia tuhoajakartoituksia lainkaan.

Avomaan puutarhatuotannon kartoitukset

Vuosi 2024 oli avomaasektorin painopistevuosi ja kartoitetut tuhoajat sekä toteutus poikkesivat merkittävästi aikaisemmasta. Tuhoojien leviämistä ja tarkastusmenetelmät analysoitiin, ja kartoitus suunniteltiin sen pohjalta riskikohteisiin painottuen. Tuhoajat ja tarkastusmenetelmät on esitetty taulukossa 8. Kartoituksessa ei löydetty karanteenituhoojia.

Taimitarhoista riskikohteiksi määritettiin kohteet, jotka käsittelevät merkittäviä määriä ulkomaista taimiaineistoa. Riskikohteissa tehtiin laaja kartoitus, johon sisältyi taimiaineiston sekä ympäröivän maaston silmävarainen kartoitus ja maastoon asennetut ansat havupuiden kääräisperhosille. Perusteena maaston kartoittamiselle oli, että todennäköisesti taimiaineistossa kohteeseen kulkeutunut tuhooja hakeutuu lisääntymään ja muodostaa mahdollisen populaation taimiston lähellä kasvaviin täysikasvuisiin isäntäkasveihin. Kaikille kartoitettaville tuhoojille ei myöskään ollut mahdollista käyttää menetelmänä piilosaastuntanäytteitä tai ansoja.

Taimitarhojen laaja kartoitus toteutui tarkastuskäyntien ja asennettujen ansojen osalta hyvin. Myös maastokartoitus toteutui suurimmalla osalla alueista vähintään suunnitellulla

tasolla. Feromonitoimitusten viivästyminen aiheutti ylimääräisiä käyntejä, kun ansoja käytiin asentamassa valmiiksi ennen kuin feromonit olivat saapuneet ja ansoja pidettiin lämpimän syksyn vuoksi pidempään kuin oli suunniteltu. Muilla taimitarhoilla kartoitettiin silmävaraisesti tarkastettavat tuhoojat taimiaineistosta. Kartoitus tehtiin kasvipasseja myöntävillä taimitarhoilla, joilla tehtiin myös omavalvonnan tarkastus. Tarkastusten lukumäärä oli suunnitelmaan arvioitu liian suureksi, joten valvontasuunnitelman mukainen määrä ei toteutunut.

Hedelmätarhoilla ja muissa omenan riskikohteissa kartoitettiin silmävaraisesti tulipoltetta ja feromoniansoilla kiinanmarjakääriäistä, persikkakärsäkästä sekä omenakärpystä. Kartoituskohteet valittiin kaupunkialueilta tai niiden läheisyydestä, koska niissä on suurempi riski tuholaisten kulkeutumiselle tuontihedelmässä. Viheralueilla kartoitettiin silmävaraisesti tarkastettavia tuhoojia kolmen suuren kaupungin alueella (Helsinki, Turku, Tampere). Suuremmissa kaupungeissa rakennetaan jatkuvasti viheralueita, ja niille istutettavat kasvit muodostavat leviämisyälän karanteenituhoojille.

Uudenmaan ja Varsinais-Suomen alueilla toteutettiin markkinavalvonnan yhteydessä *Xylella fastidiosa* -lehtipolteen kartoitus piilosaastuntanäytteenottona riskilajien ulkomaisista taimista. Taimimyymlöiden tarkastukset ovat muutenkin osa karanteenituhoojien EU-kartoitusta.

Aasianrunkojäärää, japaninturilasta ja *Exomala orientalis* -kuoriaista kartoitettiin ansoilla muissa riskikohteissa kuten taimimyymlöiden, satamien ja lentokenttien ympäristössä sekä viheralueilla. Kartoituksen toteutuminen oli hyvällä tasolla näissä kohteissa.

Taulukko 8. Avomaan puutarhakasveilta kartoitetut tuhoojat ja käytetyt tarkastusmenetelmät. Taulukosta puuttuu Xylella fastidiosa, jota kartoitettiin taimimyymlöissä piilosaastuntanäytteistä.

Tuhooja	Taimiaineiston tarkastus	Muu silmävarainen	Ansa
<i>Anoplophora glapripennis</i>		x	x
<i>Aromia bungii</i>		x	
<i>Conotrachelus nenuphar</i>			x
<i>Popillia japonica</i>			x
<i>Rhagoletis pomonella</i>			x
<i>Emaravirus rosae</i>	x	x	
<i>Erwinia amylovora</i>	x	x	
<i>Acleris variana</i> , <i>A. gloverana</i>	x	x	x
<i>Exomala orientalis</i>			x
<i>Choristoneura occidentalis</i>	x	x	x
<i>Choristoneura fumiferana</i>	x	x	x
<i>Grapholita inopinata</i>			x
<i>Bretziella fagacearum</i>		x	
<i>Chrysomyxa arctostaphyli</i>		x	
<i>Cronartium</i> spp.	x	x	

Kartoitusta ei suunniteltu tilastollisesti luotettavaksi, koska kartoitettavia tuhoojia oli paljon, ja osaaminen ei tässä vaiheessa riittänyt tämän tyyppisen kartoituksen tilastolliseen suunnitteluun. Jatkossa vastaavia kartoituksia voitaneen suunnitella tilastollisesti perustuen pinta-alaan ja maaston ja/tai tuotantoalueiden ruuduttamiseen paikkatietojärjestelmässä.

Edellytyksenä on, että käytettävissä on paikkatietojärjestelmä, ja myös kehittämistyötä tarvitaan. Kun kartoitettavana on monta tuhoojaa, joudutaan todennäköisesti joukosta valitsemaan muutamia, joille tilastollinen luotettavuus lasketaan. Taimiaineiston silmävarainen tarkastus tilastollisesti luotettavasti on haastavaa – miten valitaan tarkastettavat kasvit satunnaisesti.

Maastokartoituksen luotettavuutta on vaikea arvioida. Jos puusto on tiheää, tuhojaoireita on vaikea havaita. Kuitenkin riskikohteita ympäröivät maastot ovat tärkeitä kartoituskohteita mahdollisina karanteenituhoojien asettumispaikkoina, ja kaikille tuhoojille ei voida hyödyntää ansoja tai piilosaastuntanäytteenottoa. Jäljelle jää siis joukko tuhoojia, joita täytyy jatkosakin tarkastaa maastokartoituksena, ellei pystytä määrittämään esim. sopivia viheralueita niiden kartoittamiseen. Viheraluekartoituksen haasteena on, että niistä pitää pystyä löytämään riskikohteet, joissa on muita suurempi tuhojariski esim. kasvilajien, sijainnin tms. perusteella.

Alkukesästä vastaanotettiin ilmoitus hollanninjalavatautiepäilystä. Virolainen tutkija oli löytänyt sitä Helsingistä omissa tutkimuksissaan. Ruokavirasto otti samasta kohteesta kaksi näytettä, joista tautia ei kuitenkaan todettu. Tällä hetkellä meillä ei ole virallisesti vahvistettua hollanninjalavatautilöydystä Suomessa.

Perunan kartoitukset

Vuonna 2024 perunan tuotannon kartoituksia tehtiin sekä kasvustotarkastuksina että mukulataarkastuksina tuhoojakohtaisesti silmävaraisesti ja/tai piilosaastuntanäytteitä laboratoriossa analysoimalla. Silmämääräisessä tarkastuksessa havaitut tuhojaepäilyt varmistetaan aina laboratoriotestillä. Perunan kasvustotarkastuksilla kartoitettiin koloradonkuoriaisen (*Leptinotarsa decemlineata*), sukakirppojen (*Epitrix* spp.), koisokempin (*Bactericera cockerelli*), peruna-ankeroisen (*Globodera rostochiensis* ja *G. pallida*) ja rengasmädän (*Ralstonia solanacearum* ja *Clavibacter sepedonicus*) kasvusto-oireita. Koisokempin esiintyvyyttä kartoitettiin myös ansojen avulla. Perunan mukulataarkastuksissa kartoitettiin rengasmädän, perunasyövän (*Synchytrium endobioticum*), äkämäankeroisten (*Meloidogyne chitwoodi* ja *Meloidogyne fallax*) ja sukakirppojen oireita sekä huomioitiin myös tietyt laatutuhoojat (liberibakteeri, perunan sukkulamukulaviroidi, *Candidatus* Phytoplasma solani eli stolbur ja juurila-
hoankeroinen), joita ei saa esiintyä siemenperunalla. Lisäksi tummarengasmätää kartoitettiin vesinäytteistä. Näytteenotto kohdistettiin mm. jokivesiin ja ojiin, joihin päätyi kompostikasojen, vihannesten käsittelylaitosten, kuorimoiden tai pakkaamoiden valuma- tai jätevesiä. Siemenperunan osalta tarkastukset tehtiin kaikille siemenperunaerille ja tarkastuksissa huomioitiin myös laatutuhoojat.

Perunan karanteenituhoojien kartoitukset toteutuivat pääsääntöisesti suunnitelman mukaisesti. Valvontasuunnitelmaa muutettiin kesken kauden vähentämällä ankeriskartoituksia lähemmäksi säädöksen vaatimusta ja perunan rengasmätäkartoituksia väliaikaisesti laboratorioresurssien vuoksi. Peruna-ankeroisasetuksen mukainen seurantakartoitusvelvoite on 0,5 % muun kuin siemenperunan tuotantoalasta. Suomessa viljeltiin vuonna 2024 muuta kuin siemenperunaa noin 16 500 ha alalla ja ankeriskartoitukset kattoivat 430 ha (2,6 %). Kaikki siemenperunatilat kartoitetaan vuosittain siemenyksikön toimesta. Ankeriskartoitusten pääpaino on ruokaperunatuotannon päätuotantoalueella. Aikaisemmin peruna-ankeroisen toimenpidevalvonnan näytteenotto tehtiin saastuneiksi todetuilta pelloilta 6–9 vuoden kulu-
tuttua päätöksen antamisesta. Nykyään torjuntatoimenpiteiden toteutumisesta valvotaan vuosittain. Koska kyseessä on uusi tarkastusmuoto, sen käyttöönotto vie aikaa ja siksi tarkastukset eivät ole toteutuneet suunnitelman mukaisesti (47 %).

Kesällä 2024 kerättiin ankeroisrotututkimusta varten saastuneeksi todetuilta pelloilta kuusi alueellista näytettä. Ne lähetettiin vuoden 2025 alussa analysoitavaksi Hollantiin ja tuloksia odotetaan syksyllä 2025. Tutkimuksen tavoitteen on saada tietoa Suomessa esiintyvistä ankeroispopulaatioista. Vuonna 2023 kerätyt ankeroisrotututkimusnäytteet osoittivat alustavasti, että Suomessa esiintyy meillä yleisimpänä pidetyn keltaperuna-ankeroisrodun Ro1 lisäksi ainakin keltaperuna-ankeroisen Ro2/Ro3 -rotujen sekapopulaatiota. Otanta oli tosin vuonna 2023 sen verran pieni, ettei sen perusteella voida tehdä merkittäviä johtopäätöksiä.

Taulukko 9. Kartoitukset ja toimenpidevalvonnat 2024

Tarkastustyyppi	Kohteet			Tarkastukset		
	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma
Avomaan puutarhakasvit	246	147	60 %	335	279	83 %
Riskikohteet: Taimitarhat (laaja kartoitus ja omavalvonta)	14	14	100 %	37	42	114 %
Muut taimitarhat (omavalvonta ja suppea kartoitus)	110	52	47 %	110	52	47 %
Riskikohteet: Taimimyymlät	4	4	100 %	6	16	267 %
Varmennettu taimituotanto	7	7	100 %	9	7	78 %
Hedelmätarhat	17	16	94 %	51	50	98 %
Viheralueiden kartoitus	33	45	136 %	63	103	163 %
Tuhoojailmoitukset	61	9	15 %	61	9	15 %
Kasvihuonekasvit	305	227	74 %	467	398	85 %
Koristekasvien taimituotanto	3	4	133 %	15	12	80 %
Vihannesten taimituotanto	5	7	140 %	90	90	100 %
Koristekasvituotanto	114	93	82 %	114	106	93 %
Vihannestuotanto	183	123	67 %	248	190	77 %
Peruna ja sokerijuurikas	504	372	74 %	508	409	81 %
Rengasmätä: kartoitus (mukulat ja vesinäytteet)	86	83	97 %	86	84	98 %
toimenpidevalvonta	4	4	100 %	8	5	63 %
Peruna-ankeroisen: kartoitus (maa-aines)	74	69	93 %	74	69	93 %
virallinen uusintänäytteenotto	19	18	95 %	19	18	95 %
toimenpidevalvonta	222	104	47 %	222	105	47 %
Koloradonkuoriainen, <i>Epitrix</i> - ja <i>Bactericera cockerelli</i> : kartoitus	59	66	112 %	59	78	132 %
Koloradonkuoriainen: toimenpidevalvonta	0	4	100 %	0	26	100 %
Ritsomaniakartoitus	17	15	88 %	17	15	88 %
Perunasyöpäkartoitus (kasvusto)	23	9	39 %	23	9	39 %
Puu ja metsä	353	342	97 %	622	513	82 %
Aasianrunkojäärän ansakartoitus	12	10	83 %	120	56	47 %
Mäntyankeroiskartoitus	270	264	98 %	270	264	98 %
Muut tuhoojakartoitukset (ansat ja käsinpyynnit)	71	68	96 %	232	193	83 %
Yhteensä	1 410	1 088	77 %	1 934	1 599	83 %

Metsäkartoitukset

Metsäsektorilla kartoitettiin vain prioriteettilajeja (Taulukko 10). Mäntyankeroisen ja saarenjalosoukon kartoitusta vaikeuttivat feromonien ja pyydysten tilausjärjestelmätekniset ongelmat. Kartoitusmenetelminä käytettiin perinteiseen tapaan niin käsinpyyntiä (*Monochamus*) kuin pyydyksiä (*Anoplophora glabripennis*, *Agrilus anxius*, *A. planipennis*, *Monochamus*, *Dendrolimus sibiricus*). Ahvenanmaalla jatkettiin saarenjalosoukon (*A. planipennis*) kartoitusta. Löydöksiä ei tullut. On todennäköistä, että Venäjän rajan sulkeminen hidastaa ainakin saarenjalosoukon ihmisavusteista leviämistä Pietarista länteen.

Suoja-alueoikeuksiin liittyvät kartoitukset

Suomella oli vuonna 2024 suoja-alueoikeus kolmelle tuhoojalle: koloradonkuoriainen, juurikkaan ritsomaniatauti (BNYVV) ja tulipolte.

Koloradonkuoriaiskartoitus toteutettiin valvontasuunnitelman pohjalta. Havaintoja otettiin vastaan sähköpostitse ja tuhoojailmoituslomakkeella. Yleisin ilmoituksen aiheuttaja oli pyjamalude, joka on yleistynyt Suomessa viime vuosina. Koloradonkuoriaisen kartoitusmäärä oli suunniteltua suurempi, koska Kaakkois-Suomessa todettiin neljä koloradonkuoriaisesiintymää. Ensimmäinen varmistettu havainto tehtiin yksityishenkilön epäilyilmoituksen perusteella ja loput havainnot saatiin kartoitusten kautta. Edelliset koloradonkuoriaisesiintymät todettiin vuonna 2021 ja ne oli saatu hävitettyä ja toimenpiteet lopetettua vuonna 2023. Todettujen esiintymien jälkeen Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alueella perunaa tai kasvi-maata viljelleille lähetettiin Ruokaviraston tiedote kesällä 2024. Viljelijöitä kehoitettiin tarkkailemaan perunakasvustoja koloradonkuoriaisen varalta sekä ammatti- että kotitarveviljelmillä. Kaikista havainnoista tuli ilmoittaa Ruokavirastolle.

Juurikkaan nekroottisen keltasuoniviruksen (BNYVV) eli ritsomanian kartoitukseen liittyvä maanäytteiden otto tehtiin osin omina kartoituksina juurikastiloilta ja osin ankeroiskartoitusten yhteydessä.

Tulipoltetta kartoitettiin silmävaraisesti taimimyymälöissä, taimitarhoilla, viheralueilla, hedelmätarhoilla ja muissa riskikohteissa. Kansalaiset ilmoittivat tulipoltteen oireista ja näistä ilmoituksista tarkastettiin kuvien perusteella epäilyttävät kohteet. Näytteitä otettiin 24 kpl kasveista, joissa oli tulipoltteeseen viittaavia oireita. Tulipoltetta ei todettu.

Taulukko 10. Vuonna 2024 kartoitetut tuhoojat ja niiden tarkastusmäärät (kpl)

Tuhooja	Hätätoimenpidepäätös	EU:n kontrolliasetus	Kartoitusohjelma	Suoja-alueoikeus	Tarkastusmäärä 2024
Aasianrunkojäärä (<i>Anoplophora glabripennis</i>) ^{2, 3, 4, 7}	x		x		170
Havukääriäiset (<i>Acleris variana</i> , <i>A. gloverana</i> , <i>Choristoneura occidentalis</i> ja <i>C. fumiferana</i>) ^{4, 7}			x		204
<i>Bactericera cockerelli</i> ^{1, 7}			x		22
<i>Breziella fagacearum</i> ⁴			x		46
<i>Chrysomyxa arctostaphyli</i> ⁴			x		66

Tuhooja	Hätätoimenpitepäätös	EU:n kontrolliasetus	Kartoitusohjelma	Suoja-alueoikeus	Tarkastusmäärä 2024
<i>Cronartium</i> spp. ⁴			x		143
<i>Exomala orientalis</i> ^{4,6,7}			x		33
Japaninturilas (<i>Popillia japonica</i>) ^{4,7}			x		25
Juurikkaan ritsomaniatauti (BNYVV) ¹				x	15
Juuriäkämäankeroiset (<i>Meloidogyne</i> spp.) ¹			x		80
Koloradonkuoriainen (<i>Leptinotarsa decemlineata</i>) ¹				x	86
Kiinanmarjakääriäinen (<i>Grapholita inopinata</i>) ^{6,7}					54
<i>Monochamus</i> spp. ^{2,7}			x		75
Mäntyankeroinen (<i>Bursaphelenchus xylophilus</i>) ²	x		x		262
Omenäkärpänen (<i>Rhagoletis pomonella</i>) ^{6,7}			x		20
Paprikankukkakärsäkäs (<i>Anthonomus eugenii</i>) ^{5,7}			x		173
Persikkakärsäkäs (<i>Conotrachelus nenuphar</i>) ^{4,6,7}			x		24
Peruna-ankeroiset (<i>G.pallida</i> ja <i>G.rostochiensis</i>) ¹		x	x		111
Perunasyöpä (<i>Synchytrium endobioticum</i>) ¹		x	x		91
Pronssijalosoukko (<i>Agrilus anxius</i>) ^{2,4,7}			x		27
Punakaulusjäärä (<i>Aromia bungii</i>) ⁴	x		x		54
Rengasmädät (<i>R.solanacearum</i> , <i>C.sepedonicus</i> ja <i>R.pseudosolanacearum</i>) ¹		x	x		120
Rose rosette virus ja vektori <i>Phyllocoptes fructiphilus</i> ⁴			x		160
Saarnenjalosoukko (<i>Agrilus planipennis</i>) ^{4,7}			x		100
Siperianmäntykehrääjä (<i>Dendrolimus sibiricus</i>) ^{2,7}			x		17
Sukakirpat (<i>Epitrix</i> spp.) ¹	x		x		138
Säärystinkääriäinen (<i>Thaumatotibia leucotreta</i>) ^{5,7}			x		168
Tomaatin ruskokurttuvirus (ToBRFV) ⁵	x		x		178
Tulipolte (<i>Erwinia amylovora</i>) ^{4,6}				x	270
<i>Xylella fastidiosa</i> ⁴	x		x		22

1 perunan tarkastusten yhteydessä

2 puisen pakkausmateriaalin/puutavaran maahantuontipaikkojen, satamien, teollisuuskeskittymien, kaatopaikkojen ja puutavaran varastointipaikkojen ympäristöt, hakkuualueet, metsät

3 esim. kiinalaisen kivitavaran varastojen lähialueet

4 taimitarhat, taimimyymlät, viheralueet, ulkomaista alkuperää olevat kasvit

5 kasvihuonetuotannon tarkastusten yhteydessä

6 hedelmätarhatarkastusten yhteydessä

7 feromoni- tai liima-ansakartoitus

Havaitut puutteet ja niiden analyysi

Uusia karanteenikasvintuhoojien torjuntapäätöksiä annettiin 7, kun vuonna 2023 niitä annettiin 15. Torjuntapäätösten määrän vähenemiseen vaikuttaa se, että peruna-ankeroistiloilla uusien saastuneiden lohkojen löytymisestä seuraa voimassa olevan torjuntapäätöksen päivitys sen sijaan, että annettaisiin uusi torjuntapäätös, kuten aikaisemmin toimittiin.

Uusi torjuntapäätös tehdään vain silloin, kun ankeroisia löytyy kokonaan uudelta perunatilalta. (Taulukko 1). Perunan karanteenituhoojatilanteen kokonaiskuvan ylläpitämiseksi olisi-kin hyvä ilmoittaa lisäksi karanteenituhoojien vuoksi toimenpiteiden alaisena oleva pinta-ala.

Kasvihuonetuotannossa tehtyjen kartoitusten perusteella Suomessa ei esiintynyt paprikan-kukkakärsäkästä, säärystinkääriäistä eikä tomaatin ruskokurttuvirusta. Muita karanteenituhoojia ei kartoitettu, eikä siten voida tietää esiintyikö niitä Suomessa. Ruokavirasto ei kuitenkaan ole saanut niistä havaintoilmoituksia viljelijöiltä.

Tomaatin ruskokurttuviruksen osalta kartoituksen tulosta voidaan pitää yllättävänä, koska muissa EU-maissa virusta edelleen todettiin esiintyvän yleisesti ja myös Suomessa sitä on aiempina vuosina havaittu. Ero saattaa johtua esimerkiksi siitä, että näytemäärä jäi viruksen havaitsemiseksi liian alhaiseksi tai kartoitus kohdistui luultua vähäriskisempiin kasvihuoneviljelmiin. Paprikankukkakärsäkkään ja säärystinkääriäisen osalta tulos on linjassa muiden maiden havaintojen kanssa, koska EU-alueella niistä on aiemmilta vuosilta vain yksittäisiä havaintoja, eikä niiden todettuja esiintymiä ole tällä hetkellä lainkaan. Huomattavaa kuitenkin on, että säärystinkääriäistä todetaan paljon leikkokukkien maahantuonnin yhteydessä (vrt. 1.4. Kasvien ja kasvit tuotteiden tuontivalvonta).

EU-lainsäädännön muutoksen myötä ruskokurttuvirus muutettiin karanteenituhoojasta (QP) laatutuhoojaksi (RNQP) 1.1.2025 alkaen. Muiden EU-maiden ja erityisesti Keski- ja Pohjois-Euroopan maiden tekemiin ilmoituksiin perustuen, ei voida tunnistaa mitään yksittäistä karanteenituhoojalajia, joka juuri nyt uhkaisi kasvihuonetuotantoa Suomessa. Eniten ilmoitettiin *Scirtothrips aurantii* -ripsiaisen ja *Meloidogyne enterolobii* -juuriäkämäankeroisen esiintymistä monilta eri koristekasvilajeilta. Vihannesviljelmillä karanteenituhoojia ei ruskokurttuvirusta lukuun ottamatta havaittu.

Perunantuotannon kartoituksissa löytyy peruna-ankeroisia ja vaaleaa rengasmätää lähes joka vuosi. Ankerolisöydökset ovat yleensä toimenpidekohteiden uusilta lohkoilta, mutta myös kokonaan uusia löydöksiä tehdään. Vuonna 2024 tehtiin kolme uutta ankerolisöydyttä ja neljä koloradonkuoriaislöydyttä. Vaaleaa rengasmätää ei todettu. Vaalean rengasmädän löydysten määrään on saattanut vaikuttaa alhaisempi kartoitusmäärä.

1.7. Kasvipassitoimijoiden omavalvonnan tarkastukset

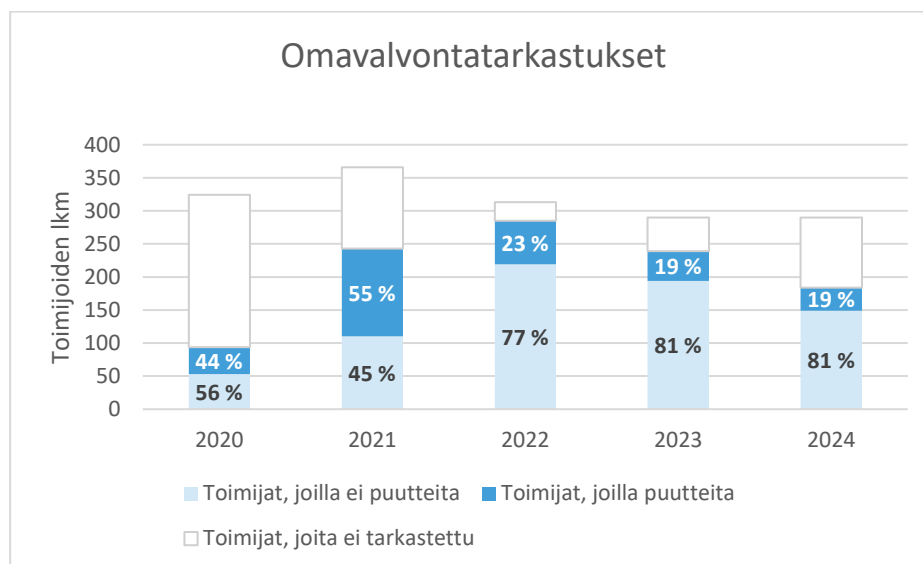
Omavalvonnan tarkastuksia tehtiin yhteensä 184 kasvipasseja myöntävälle toimijalle, joista 149 oli kasvinterveyden toimijaa (kasvihuone- ja taimitarhaviljelmät, tukkuliikkeet, taimimyy-mälät) ja 35 metsänviljelyaineiston toimijaa (metsätaimitarhat, siemenpakkaamot). Vuonna 2024 voitiin jättää 100 kasvipassitoimijan omavalvonnan tarkastus tekemättä edellisten vuosien kunnossa olevien tarkastustulosten perusteella. Tarkastusvuorossa olevien kasvipassitoimijoiden tarkastusten toteuma oli 96,8 %, eli vain 6 toimijaa jäi tarkastamatta. Näistä viisi on taimitarhakasvien myyjiä ja yksi kasvihuoneyritys, joiden osalta on ollut epäselvää, pitääkö niiden myöntää itse kasvipasseja. Kasvipassin käytön ohjeistusta toimijoille tarkennettiin vuonna 2024, ja vuonna 2025 nämä toimijat tarkastetaan ja opastetaan kasvipassin oikeaan käyttöön. Ennakotarkastuksia ennen kasvipassin käyttöoikeuden myöntämistä tehtiin 14 toimijalle.

Havaitut puutteet ja niiden analyysi

Kokonaisuutena kasvipasseja myöntävien toimijoiden omavalvonnan tarkastuksissa havaittiin puutteita 19 % tarkastetuista toimijoista. Kasvinterveyden toimijoista puutteita oli 17

prosentilla ja metsänviljelyaineiston toimijoista 29 prosentilla. (Kuva 4). Metsänviljelyaineiston osalta kaikki puutteet olivat puutteita kasvipassin muodossa tai tiedoissa.

Omavalvontasuunnitelman puuttuminen ei itsessään ole puute, koska se on vapaaehtoinen. Sen tekemistä kuitenkin suositellaan toimijoille vahvasti. Vuonna 2024 tarkastetuista kasvinterveyden toimijoista 71 % oli tehnyt omavalvontasuunnitelman. Taulukossa 11. on esitetty tuloksia kasvinterveyden toimijoiden omavalvonnan tarkastuksista.



Kuva 4. Kasvinterveyden ja metsänviljelyaineiston toimijoille tehtyjen omavalvontatarkastusten toteutuminen

Taulukko 11. Tuloksia kasvinterveyden toimijoiden omavalvonnan tarkastuksista 2024

Tarkastettava asia	Kunnossa %	Puutteita tai puuttuu %
Riskinhallinta(omavalvonta)suunnitelma (vapaaehtoinen)	71	29
Toiminta- ja takaisinvetosuunnitelma	97	3
Kasvipassimerkinnot (oma kasvipassi)	95	5
Jäljitettävyys	97	3
Vastaanottotarkastus	90	10
Omavalvonta tuotannon aikana	90	10
Kasvinterveysvastaavan verkkokoulutus suoritettu	96	4

1.8.Kasvien ja kasvituotteiden vientivalvonta

Vientivalvonnan tavoitteena on varmistaa, että vietävät erät täyttävät vastaanottajamaan kasvinterveydelliset vaatimukset. EU:n ulkopuolisiin maihin vietäviä kasvinterveystodistusta vaativia kasvituotteita tarkastetaan vientihetkellä eräkohtaisina tarkastuksina tai ennakolta tuotantopaikalla tehtävänä vientivalmiustarkastuksena. Lisäksi tarkastetaan viennin edellytyksenä puuta ISPM 15 -standardin mukaisesti käsitteleviä sahoja tai standardin mukaisesti käsitellystä puusta pakkausmateriaaleja valmistavia toimijoita (Taulukko 12). Koska vietävät tuotteet tarkastettiin pääasiassa vientivalmiustarkastuksilla, on eräkohtaisten vientitarkastusten määrä pieni. Eräkohtaisten vientitarkastusten määrä kuitenkin nousi 87 % vuodesta 2023.

Vientitodistuksia laadittiin 9 771 kasvinterveystodistusta vaativalle vientierälle. Pääsääntöisesti vientituotteet ja -maat pysyivät samana kuin aiempanakin vuonna (Kuva 5). Vienti USA:han nousi kasvinterveystodistumäärällä mitattuna lähes 65 % vuodesta 2023. Venäjän vienti jatkoi laskuaan loppuen vuonna 2024 lähes täysin. Kasvinterveystodistuksia Venäjälle myönnettiin 4 kpl, kun vuonna 2023 myönnettyjä kasvinterveystodistuksia oli vielä 53 kpl.

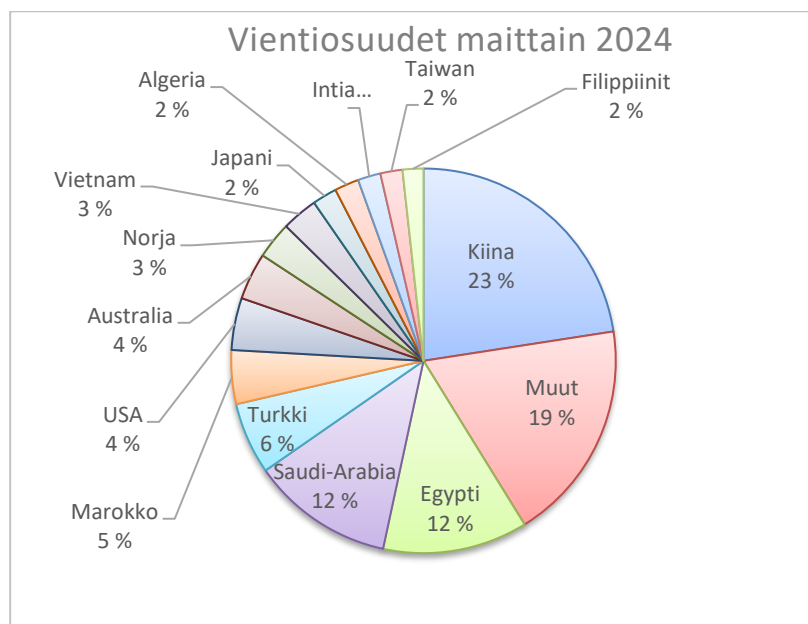
Syksyllä USA:n tuontivaatimukset tiukentuivat puun kuivauskäsittelyn osalta, mikä työllisti vaatimusten tarkastamista ennen kuin sahatavaran vientivalmius saatiin päivitettyä vastaamaan myös USA:n kuivausvaatimuksia. Australian muuttuneet puun kuivauskäsittelyvaatimukset aiheuttivat ylimääräistä selvittelyä. Käytännön vaikutukset viennin sujuvuuden osalta pysyivät kuitenkin ennallaan.

Maaliskuussa alkanut neljän viikon satamalakko rampautti viennin ja vaikutti pitkälle huhtikuuhun. Maaliskuun kasvinterveystodistumäärät romahtivat reiluun kolmannekseen edellisen vuoden maaliskuuhun verrattuna. Tosin vuoden 2023 satamalakko (2 viikkoa) osui helmikuulle, joten vertailu vuoden 2023 helmikuuhun kertoo todellisesta muutoksesta paremmin ja vertailtuna todistusten määrä laski noin 21 %. Pitkä satamalakko vaikutti kuitenkin vientiin siinä määrin, että vuoden 2024 todistumäärä ei aivan yltänyt vuoden 2023 tasolle.

IPPC:n kansainvälinen sähköinen kasvinterveystodistuspalvelu (ePhyto) komission TracesNT-järjestelmässä oli tarkoitus pilotoida ja ottaa käyttöön vuonna 2024. Käyttöönotto ja pilottointi keskeytyi, kun pilottiasiakas vetäytyi syksyllä pilottihankkeesta.

Perunan vientivalmiustarkastuksia tehtiin 24. Vientivalmiustarkastuksista johtuen fyysisten eräkohtaisten tarkastusten määrä on vähäinen. Suurimmaksi osaksi perunaa vietiin Suomesta Norjaan. Sen lisäksi perunaa vietiin Iso-Britanniaan ja Ukrainaan.

Puutavarasektorilla tehtiin eräkohtaisia tarkastuksia lähes 200. Taustalla oli usean vastaanottajamaan tiukentuneet tuontivaatimukset. Toisena syynä oli vietävän puutavaran alkuperän moninaisuus, mikä johtaa eräkohtaiseen tarkastukseen, jos tavaran kasvinterveydellistä tilaa ja käsittelyä ei voida etämenetelmin todentaa.



Kuva 5. Vientierien osuus maittain vuonna 2024

Taulukko 12. Vientivalmius- ja eräkohtaiset tarkastukset, ISPM 15-toimijoiden tarkastukset sekä myönnettyjen todistusten määrät (kpl) 2024.

Vientivalvonta	Tarkastukset			Todistukset
	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma	
Puutavaran vientivalmiustarkastukset	740	740	100 %	
Vientisahat ja ISPM 15 -sahat (106)	113	116	103 %	
Pakkausmateriaalin valmistajat:				
fyysinen tarkastus	65	34	52 %	
etätarkastus	562	590	105 %	
Muut vientivalmiustarkastukset*				
Puutarhakasvit		4		
Peruna		24		
Vientieräkohtaiset tarkastukset ja myönnetyt todistukset		224		9 771
Peruna		1		90
Puutavara		198		7 470
Muut tuotteet:		25		1 412
Kasvit ja siemenet		6		
Vilja		16		
Koneet		2		
Elintarvikkeet		1		
Korvaava terveystodistus				488
Jälleenvientitodistus				5
Pre-export todistukset				362

*vientivalmius sisältyy kartoituslukuihin, ei erillistä tavoitetta

**todistusten kpl määrät sisältävät sekä vientivalmiuden perusteella, että eräkohtaisten tarkastusten perusteella myönnetyt todistukset kyseiselle tuoter ryhmälle.

Havaitut puutteet ja niiden analyysi

Jos EU:n ulkopuolisissa maissa tehdyissä tarkastuksissa havaitaan puutteita Suomesta viedyissä tuotteissa, viennin kohdema tekee asiasta ilmoituksen (notifikaatio) Suomen kasvinterveysviranomaiselle. Näitä ilmoituksia tuli vuonna 2024 viedyistä eristä kolme. Ruokavirasto selvitti poikkeamien syyt viejien kanssa ja raportoi tuloksista ilmoittajamaalle.

- Iso-Britannia: *Capsicum* siemeniltä puuttui kasvinterveystodistus.
- Singapore: Non-compliance Notification: *Capsicum* siemeniltä (7 pussia) puuttui kasvinterveystodistus, koska toimija ei sellaista ollut hakenut.
- Chile: Non-compliance Notification: kasvinterveystodistukselta puuttui maahan-tulopaikka, vientituotteena kuivattu sahatavara.

Kolmelle vietävälle lähetykselle ei myönnetty terveystodistusta hakemuksen liian myöhäisen saapumisen vuoksi.

1.9.ISPM 15 -toimijoiden valvonta

Puuta ISPM 15 -standardin mukaisesti käsittelevät tai sen mukaisesti käsitellystä puusta

puisia pakkausmateriaaleja valmistaville ISPM 15 -toimijoille tehtiin yhteensä 738 tarkastusta. ISPM 15-toimijoiden kokonaismäärästä tarkastettiin 99,4 %. Tarkastamatta jäi mm. sellaisia toimijoita, jotka hakeutuivat rekisteriin vasta loppuvuodesta. Tarkastuksista 80 % tehtiin etänä ja 20 % paikan päällä. Etätarkastuksia tehdään ISPM 15 -valmistajille. ISPM 15 -käsittelijöiden tarkastuksia tehtiin 115, ja ne tehdään aina paikan päällä.

Etätarkastuksista 86 % tehtiin sähköisen Touko-asiointipalvelun kautta toimitettujen asiakirjojen perusteella. ISPM 15 -valmistajien etätarkastusten teon ajankohtaa on pyritty siirtämään syksyltä myös keväällä tehtäväksi tarkastusresurssin tasaisen käytön turvaamiseksi. Kevään tarkastusajankohdan mahdollistaa ISPM 15 -valmistajien mahdollisuus ladata etätarkastukseen liittyvät asiakirjat valmiiksi tarkastusta varten Touko-palveluun kasvinterveysrekisteripäivityksen (1.1.–30.4.) yhteydessä. Vuonna 2024 keväällä tehtiin noin 27 % ISPM 15 -valmistajan etätarkastuksista, vastaava osuus vuonna 2023 oli 24 %. Etätarkastusten teon painopiste on siirtynyt siis hieman syksyltä keväälle, mutta etätarkastusprosessissa on edelleen kehitettävää, jotta tarkastusten jakaantuminen tasaisemmin kalenterivuodelle toteutuisi jatkossa.

Havaitut puutteet ja niiden analyysi

Suurin osa ISPM 15 -toimijoista on vastuullisia ja toimivat ISPM 15 -standardin mukaisesti. ISPM 15 -toimijoiden tarkastuksissa annettiin huomautuksia 10 % tarkastuksista, mikä on kaksinkertainen määrä edelliseen vuoteen verrattuna (Taulukko 13). Huomautusten kasvun aiheutti rekisteritietojen päivityksen puute, joita oli 5 % ISPM 15 -toimijoista. Niitä olisi ollut enemmänkin, mutta epäselvän ohjeistuksen ja sen tulkinnan takia kaikki tarkastajat eivät antaneet niistä huomautuksia. Ohjeistusta selkeytetään jatkossa tältä osin yhtenäiseksi ja koskemaan kaikkia kasvinterveysrekisterin toimijoita samalla tavalla.

Taulukko 13. ISPM 15-toimijoiden valvonnan tuloksia

	Vuosi 2023	Vuosi 2024	% tarkas- tuksista
ISPM 15 -valmistajien tarkastukset yhteensä	590	624	
Vaativuudet:			
1. Hankittu puutavara on ISPM 15 -merkitty	581	596	95,5 %
Hankittu puutavara ei ole ISPM 15 -merkitty	0	2	0,3 %
Ei toimitettu jäljitettävyyssiakirjoja	19	26	4,2 %
2. Valmistajan ISPM 15 -leima on kunnossa	589	590	94,6 %
ISPM 15 -leima ei ole kunnossa	5	9	1,4 %
ISPM 15 -leiman kuvaa ei toimitettu	13	21	3,4 %
3. Rekisteritiedon päivitys tekemättä /muut lievät	4	34	5,4 %
ISPM 15 -käsittelijöiden tarkastukset yhteensä	107	116	
Vaativuudet:			
1. Puutavara on käsitelty 56° 30 min	107	114	98,3 %
Ei ole käsitelty	0	2	1,7 %
Kuorellista puutavaraa	0	0	0,0 %
2. ISPM 15 -leima on kunnossa, jos myös valmistaa puista pakkausmateriaalia	50	75	64,7 %
ISPM 15 -leima ei ole kunnossa	3	2	1,7 %
3. Rekisteritiedon päivitys tekemättä /muut lievät	3	4	3,4 %

ISPM 15 -käsittelijöiden tarkastuksissa todettiin vakavia puutteita kahdella toimijalla (noin 2 % toimijoista). Yhden toimijan sahatavarasta löytyi eläviä sukkulamatoja, joka johtui varastokirjanpidossa sekaisin menneistä puutavaraeristä niin, että käsittelemätön erä oli vahingossa laitettu käsitellyn puutavaran varastoon. Jatkossa ISPM 15 -toimijoita tulee ohjeistaa tarkemmin, ettei käsittelemätön ja käsitelty sahapuutavara mene sekaisin. Toisessa tapauksessa ISPM 15 -käsittelyä ei pystytty tarkastamaan toimijasta johtuvista syistä.

Valmistajien tarkastuksissa vakavampia puutteita oli 5 %, syinä puun alkuperäasiakirjojen tai/ja valmistajan oman ISPM 15 -leiman kuvan toimittamisen puute tarkastusten yhteydessä. Kahdessa tarkastuksessa löytyi puutavaraa, joiden alkuperä ei ollut jäljitettävissä ja kymmenellä tarkastuksella todettiin valmistajan leimassa merkittäviä puutteita. Suurin osa puutteista pystyttiin korjaamaan uusintatarkastuksilla, mutta osa uusintatarkastuksista siirtyi vuodelle 2025 tehtäväksi. Syyt siihen, että toimija ei toimittanut vaadittavia asiakirjoja voi olla esimerkiksi se, ettei kasvinterveysvastaava ymmärrä asian merkitystä omalle yritykselle tai unohtaa asiakirjojen toimitusmääräajat.

1.10. Puutarhakasvien taimiaineiston valvonta

EU:n lisäysaineistosäädösten vaatimusten täyttymistä valvotaan tuotannossa, sisämarkkina-kaupassa ja tuonnissa kasvinterveyden valvonnan yhteydessä. Lainsäädäntö sisältää vaatimukset tavanomaiselle eli CAC-aineistolle sekä varmennetulle aineistolle. Valvonnan tavoitteena on varmistaa taimiaineiston terveys, perinnöllinen laatu sekä tuotantoa ja merkitsemistä koskevien vaatimusten noudattaminen. Valvonnassa määrätään seuraamuksia selkeistä tai vakavista puutteista myytävässä taimiaineistossa.

Ruokavirasto hyväksyy tuottajat varmennettuun tuotantoon ja tekee hyväksyntäpäätökset Luonnonvarakeskuksen ylläpitämille esiperusemokasveille sekä vuosittaiset varmennuspäätökset kaikille varmennetun taimiaineiston tuottajille. Vuonna 2024 perustettiin Elmoon rekisteri esiperusemokasveille valvonnan tehostamiseksi.

Suomessa on neljä toimijaa (7 toimipaikkaa), jotka tuottavat puutarhakasvien taimiaineistoa varmennettuna tuotantona. Määrään sisältyy Luonnonvarakeskus (Luke), joka valitsee, puhdistaa ja ylläpitää esiperusemokasvit, joista varmennetun aineiston tuotantoketju alkaa. Luke ja sen sopimustuottaja tuottavat perusemokasveja, joita taimituottajat käyttävät emokasveina varmennettujen käyttötaimien tuotannossa. Koriste- ja monikäyttökasveja on mahdollista tuottaa myös testattuina käyttötaimina.

Varmennetun taimituotannon toimijat ja muu taimituotanto tarkastettiin suunnitelman mukaisesti. Esiperusemokasvit hyväksyttiin Luken hakemusten mukaisesti. Taimiaineistoa koskevat vaatimukset huomioitiin myös sisämarkkina-kaupan ja tuonnin valvonnassa. Taimiaineistolain perusteella kiellettiin kahden koristekasvierän markkinointi taimimyymlöissä. Syynä olivat *Coleosporium*- ja *Neopestalotiopsis* -kasvitaudit (katso kohta 1.5). Huomautuksia annettiin nimilappupuutteiden vuoksi.

1.11. Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen valvonta

Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen (Tyrnävä ja Liminka) eli High Grade (HG) -alueen valvonnan tavoitteena on korkealaatuisen siemenperunan tuotannon turvaaminen sekä kasvintuhoojien leviämisen estäminen alueelle.

HG-alueella kartoitettiin perunan karanteenituhoojia, eli vaalea- ja tummarengasmätää, kelta- ja valkoperuna-ankeroista, perunasäyöpää, koisokemppiä, *Epitrix*-sukakirppoja sekä juurikkaan nekroottista keltasuonivirusta. Kartoitusten ja siemenperunan virallisten tarkastusten yhteydessä valvottiin myös HG-säädösten vaatimusten täyttymistä tuotantoalueelle markkinoidun siemenperunan osalta. HG-alueen voimassa olevan lainsäädännön mukaan siemenperunan tuotannossa tulee alueella käyttää vähintään unionin SE-luokkaa olevaa siemenperunaa tai sitä korkeampaa siemenluokkaa. Ruokaperunan tuotannossa alueella noudatetaan myös voimassa olevaa High Grade -alueen lainsäädäntöä. Muun kuin siemenperunan tuotannossa tulee käyttää vähintään unionin E- tai sitä korkeampaa siemenperunaluokkaa. HG-alueella tehtiin karanteenituhoojien kartoituksia valvontasuunnitelman mukaisesti eikä alueella todettu karanteenikasvintuhoojia tai puutteita vaadittujen siemenperunaluokkien käytössä.

1.12. Biologisessa torjunnassa ja pölytyksessä käytettävien makroeliöiden valvonta

Biologisessa torjunnassa ja pölytyksessä käytettävien makroeliöiden valvonnan tavoitteena on varmistaa, että makroeliöt eivät aiheuta vaaraa kasvinterveydelle. Suomessa käytettävistä makroeliöistä tulee ilmoittaa tai niiden käytölle hakea lupa Ruokavirastolta. Lupa voidaan tarvittaessa peruuttaa tai makroeliöiden käytölle asettaa rajoituksia, mikäli ilmenee liiallisia haittavaikutuksia viljelykasveille. Toimijoilla on tästä ilmoitusvelvollisuus. Ruokavirastossa kehitettiin uusi makroeliötuoterekisteri Elmo-järjestelmään ja sen avulla Excel-pohjaisesta tuotelistasta pystyttiin luopumaan. Tavoitteena on, että rekisterin pohjalta ajettava Qlick-raportti päivittyy suoraan Ruokaviraston nettisivuille.

Vuonna 2024 hyväksyttiin 13 uutta makroeliötuotetta, joista yhdeksän oli pölyttäjiä. Makroeliötarkastuksia ei enää tehty tuotantopaikoilla, sillä tietoa on kertynyt vuosien varrella ja lainsäädäntökin painottaa toimijoiden ilmoitusvelvollisuutta. Yhtään haittavaikutusta, jotka vaikuttaisivat luvan myöntämiseen, ei ilmoitettu.

1.13. Valvontajärjestelmän arviointi ja kehittäminen

Auditoinnit

Valvontajärjestelmään kohdistui EU:n komission auditointi koskien kasvintuhoojien kartoituksia ja valmiussuunnitelmia etäauditointina 25.-29.11.2024. Auditoinnin lopputuloksena komission auditoidut totesivat, että kasvinterveyden valvontajärjestelmä täyttää EU:n valvonta-asetuksen vaatimukset toimivaltaisten viranomaisten, valtuuksien, yhteistyön ja koordinaation, koulutuksen ja resurssien (laitteet, tarvikkeet) sekä valvontajärjestelmän laadun osalta laboratoriomenetelmien akkreditoinnit mukaan lukien. Monivuotinen kasvintuhoojien kartoitus suunnitelmamme sisältää Suomen kannalta relevantit tuhoajat ja tuhoajien kartoittamatta jättämiselle on lainsäädännön vaatimuksen mukaiset perustelut. Vuotuiset kartoituksemme täyttävät kartoitusten riskiperusteisuudelle ja luottamustasolle asetetut vaatimukset ja käytännön toteutuskin oli pääosin kunnossa.

Prioriteettituhoojien valmiussuunnitelmista tuli ennalta tiedetty poikkeama, sillä niiden olisi pitänyt olla valmiit elokuussa 2023. Komissio edellyttää, että kaikki vaaditut valmiussuunnitelmat laaditaan ja pidetään ajan tasalla sekä toimitetaan komissiolle ja muille jäsenvaltioille ja että niiden osalta pidetään valmiusharjoituksia kohtuullisen ajanjakson aikana. Korjaavat toimenpiteet ovat, että valmiussuunnitelmat ovat valmiina 9/2025 ja valmiusharjoituksia toteutetaan viiden vuoden kierrolla vuodesta 2025 lähtien.

Asiakaspalautteet

Asiakaspalautteita kirjattiin IMS toimintajärjestelmään 17, josta 12 liittyi laboratorion ja valvonnan rajapintaan ja kaksi kasvinterveyden ja siemenyksikön rajapintaan. Vuodelle 2024 sattui erilaisia ongelmia näytteen saapumisessa laboratorioon (jäätyminen, paketti rikki, väärä toimituspaikka). Muut palautteet liittyivät lähinnä ohjeistukseen ja maksuasetukseen. Suurin osa palautteista on korjattu tarpeellisilta osin.

Lisäksi yksikössä on käytössä pikapalautelomake koskien Toukon käyttöä, tarkastustyötä ja sähköpostineuvontaa. Vuoden 2024 aikana saatiin pikapalautteita seuraavasti:

- Toukon käyttö 8 kpl, josta 25 % oli tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä
- Kasvintarkastustyö 16 kpl, josta 81 % oli tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä
- Kasvinterveyden sähköpostineuvonta 44 kpl, josta 64 % oli tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä

Pikapalautteiden avoimien vastuusten perusteella käyttäjillä oli ollut ongelmia tietojärjestelmän toiminnan suhteen, haasteita ymmärtää ohjeita tai he eivät ole ymmärtäneet minkä takia viranomaisen pyytää heitä päivittämään tietoja Touko-palvelussa ja tämä ilmeni tyytymättömyytenä. Avoimissa vastauksissa oli kuitenkin myös positiivista palautetta asiantuntevasta ja ystävällisestä palvelusta.

Valvontavuoden 2024 aikana tehdyt valvontajärjestelmän kehittämistoimenpiteet

Kasvinterveyden valvontaa kehitettiin edellisen vuoden valvontaraportin tulosten, mahdollisten arviointien, saadun palautteen, lainsäädännön sekä muiden tunnistettujen kehittämistarpeiden perusteella ja ne on esitetty taulukossa 14.

Taulukko 14. Vuoden 2024 aikana tehdyt valvontajärjestelmän kehittämistoimenpiteet

Kehittämisa-alue	Toimenpide
Ennakointi, valmius ja riskiperusteisuus sekä suunnittelu	- Jatkettiin tilastollisten kartoitusten laadintaa. Tilastolliset kartoitus suunnitelmat laadittiin EFSA:n ohjeistukset huomioiden aasianrunkojäärälle, saarnenjalosoukolle, pronssijalosoukolle ja Xylellalle. Aikaisemmin tilastolliset kartoitukset on suunniteltu tulipoltteelle ja mäntyankeriselle. - Seurattiin mahdollisia uusia puun tuontikanavia ja niiden kasvinterveydellisten riskien arviointia. - Määritettiin peruna-ankerisrotuja niiden mahdollisten muutosten seurauksiksi
Asiakkaat ja sidosryhmät	- Tehtiin kasvinterveyden asiakkaille sähköinen opas Touko-asiantuntijapalvelun käytöstä. - Tehtiin palvelumuotoilu -projekti Touko-asiantuntijapalvelun asiakaskokemuksen kehittämiseksi.
Tarkastukset	- Päivitettiin valvontasuunnitelman tarkastusmääriä kauden aikana tehtyjen muutosten perusteella, kun kyse oli isommista muutoksista. - Toimeenpantiin säädöksen (EU) 2019/2125 mukainen puisen pakkausmateriaalin tuonnin seurantasuunnitelma. - Osallistuttiin etäkaupan valvonnan verkkovalvontakoulutukseen, jonka yhteydessä etsittiin rekisteriin kuulumattomia toimijoita sekä eri markkina-alueilla myynnissä olevia määrättyjä kasveja ja kasvituotteita. Tämän lisäksi saatiin lisättyä tori.fi:n kielletyt tavarat ja palvelut -verkkosivulle Ruokaviraston ohjeistus koskien kylvösiementen, kasvien ja siemenperunan myynnin vaatimuksia.
Digitalisaatio ja raportointi	- Sähköisen kasvinterveystodistuksen laadinnan pilotointi toimijan kanssa aloitettiin, mutta toimija vetäytyi myöhemmin (Traces-ePHYTO).

Kehittämisaalue	Toimenpide
	- Laadittiin Mobiilikasvintarkastus-esiselvitystä, työ jatkuu vuonna 2025. Kehittämisellä tavoitellaan merkittävää valvonnan tehokkuuden ja riskiperusteisuuden lisäämistä sekä paikkatietodatan systemaattista keräämistä ja hyödyntämistä. - Määriteltiin uusi puutarhatuotannon lomake, jotta EU-tuhoojakartoitustietojen raportoinnin työmäärää saataisiin tulevaisuudessa vähennettyä - Kasvipassitoimijoiden omavalvontatarkastusten tulokset raportoitin vuoden 2024 valvontaraportissa kootusti kasvinterveyden ja metsänviljelyaineiston toimijoiden osalta. - Suunniteltiin ja toteutettiin esiperusemokasvirekisteri ja tuotiin sinne ajantasaiset rekisteritiedot. Lisäksi tehtiin rekisteriä vastaava Qlik-raportti. Työ jatkuu 2025 tarkastuspöytäkirjojen ja päätöspohjien toteuttamisella sekä laboratoriotulosten tietojen tuomisella osaksi rekisteriä. - Käytettiin kehitysvaiheessa olevaa QField-puhelinsovellusta feromoniansojen ja maastokartoitusten paikkatiedon tallentamisessa. Asennetut ansat sekä maastokartoitukset saatiin kartalle Ruokaviraston sisäiseen käyttöön Ruokapaikka -nimiseen karttapalveluun. Lisäksi kerättiin paikkatietokantaan hollanninjalavaudun oireiden havaintoilmoitukset tuhoojaepidemian varalta. Työ jatkuu vuonna 2025. - Selvitettiin tarkastuksiin käytetyn ja suunnitellun työajan erojen syyt.

Valvontavuoden aikana nousseet uudet valvontajärjestelmän kehittämistarpeet

Kasvinterveyden valvontaa kehitetään raportointivuoden tulosten, mahdollisten arviointien, saadun palautteen, lainsäädännön sekä muiden tunnistettujen kehittämistarpeiden perusteella ja ne on esitetty taulukossa 15.

Taulukko 15. Valvontavuoden aikana nousseet uudet valvontajärjestelmän kehittämistarpeet

Kehittämisaalue	Toimenpide
Ennakointi, valmius ja riskiperusteisuus sekä suunnittelu	- Selvitetään Portugalista ja Espanjasta tuotavat tavarat, joiden mukana tulee puista pakkausmateriaalia - Panostetaan edelleen valvonnan riskiperusteisuuteen ja tilastollisten työkalujen käyttöönottoon. Tilastollinen suunnittelu ja raportointi tulevat pakollisiksi ensin prioriteettituhoojille ja myöhemmin kaikille karanteenituhoojille.
Asiakkaat ja sidosryhmät	- Varmistetaan yhteistyö ja synergiaedut muiden metsäalan toimijoiden kanssa
Tarkastukset	- Tuhoojien havaitsemisen parantaminen taimiaineiston markkinavalvonnassa. - Etäkaupan anonyymiestojen perusteella löydettyjen määräystenvastaisuuksien toimenpiteiden varmistaminen. - ISPM 15 -tarkastusohjeen tarkentaminen huomautusten antamisen osalta sekä sen varmistaminen, ettei käsittelemätön ja käsitelty sahapuutavara mene toimijalla sekaisin.
Digitalisaatio ja raportointi	- Satelliittiperusteisen metsäkaranteenituhoojien kartoituksen kehittäminen - Tuhoojatapausten hallinnan työkalun/ohjelman kehittäminen - Perunan osalta torjuntapäätösten lukumäärän lisäksi karanteenituhoojien vuoksi toimenpiteiden alaisena olevan pinta-alan ilmoittaminen.

2. METSÄNVILJELYAINEISTO

2.1. Yhteenvedo ja arvio valvonnan vaikuttavuuden toteutumisesta

Vuonna 2024 Ruokavirasto tarkasti kaksi siemenviljelystä, joiden yhteenlaskettu pinta-ala oli 20,2 ha. Molempien siemenviljelysten tarkastuksessa havaittiin puutteita, jotka toimijat korjasivat. Viljelykset ja niille tehty muutokset rekisteröitiin perusaineistorekisteriin. Lisäksi rekisteröitiin yksi perheiden vanhemmat -tyyppinen aineisto ja muutettiin kolmen siemenviljelyksen luokka alustavasti testatusta testatuksi. Kaikki tilatut työt saatiin tehtyä, joten tarkastustavoite saavutettiin.

Siemenkeräysten valvonnassa ei havaittu puutteita, ja metsänviljelyaineiston jäljitettävyyden toimi hyvin. Vuoden aikana käsiteltiin 91 siemenkeräysilmoitusta, ja myönnettiin 125 kantatodistusta. Toiminnan tehokkuuden mittarina käytetty kantatodistushakemusten käsittelyaika oli keskimäärin 2,8 vuorokautta, mitä voidaan pitää erinomaisena.

Taimitarhojen ja -varastojen tarkastukset tehtiin valvontasuunnitelman mukaisesti. Erityyppisiä metsänviljelyaineiston tarkastuksia tehtiin 183, ja niissä annettiin 23 kirjallista huomautusta merkintöihin liittyvistä yksittäisten tietojen puutteista. Taimien laatu oli hyvä, eikä merkittäviä taimituhoja esiintynyt. Vuoden aikana säädösten vastaisuuksien määrä kasvoi 7,1 prosenttiyksikköä, nousten 12,6 prosenttiin. Vuonna 2024 käsiteltiin 628 tietolomaketta, joilla seurataan EU:n sisämarkkinakauppaa. Taimikauppa Suomesta EU-maihin, erityisesti Ruotsiin, lisääntyi merkittävästi, kun taas kauppa EU-maista Suomeen oli vähäistä.

Yksikön metsänviljelyaineiston valvonnalle asetetut tulostavoitteet toteutuivat. Ruokavirasto osallistui merkittävällä työpanoksella sekä metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lainsäädännön uudistustyöhön.

MEVI-tietojärjestelmää kehitettiin ylläpito- ja kehittämissuunnitelman mukaisesti. Järjestelmään tehtiin neljä tuotantopäivitystä. Priorisoidut kehittämistehtävät ja vuoden kuluessa tulleet lisätehtävät saatiin toteutettua annetun budjetin puitteissa.

2.2. Valvontasuunnitelman toteutuminen

Ruokavirasto tarkasti ja rekisteröi vuonna 2024 yhteensä kuusi siemenviljelystä, joiden pinta-ala oli yhteensä 20,2 hehtaaria (Taulukko 16). Lisäksi muutettiin kolmen siemenviljelyksen luokka alustavasti testatusta testatuksi Ruokavirastolle toimitettujen testaustulosten perusteella. Tarkastussuunnitelma muuttui vuoden aikana. Yhden männyn siemenviljelyksen (16,1 ha) tarkastus peruuntui toimijan pyynnöstä. Siemenviljelysten tarkastukseen ja rekisteröintiin käytettiin yhteensä 13,5 henkilötyöpäivää. Yhdenkään siemenviljelyksen hyväksymistä ei peruutettu.

Ruokavirasto rekisteröi vuonna 2024 yhden perheen vanhemmat -tyyppisen aineiston, jota on tarkoitus käyttää alkioisätyyppien kloonien tuotantoon (Taulukko 16). Toisen vastaavan aineiston rekisteröinti sekä seitsemän kloonin rekisteröinnit siirtyivät toimijoiden suunnitelmassa tuleville vuosille, joten valvontasuunnitelma tarkentui tältä osin.

Metsänviljelyaineiston toimittajien on tehtävä ilmoitus siemenkeräysten ajankohdasta ja paikasta hyvissä ajoin ennen keräysten aloittamista. Ilmoitus tehdään ja hyväksytään Ruokaviraston sähköisessä palvelussa (MEVI-tietojärjestelmä), mistä toimija voi tulostaa yhdistetyn käpyetiketin ja kasvipassin. Vuoden aikana käsiteltiin yhteensä 91 siemenkeräysilmoitusta

(Taulukko 16). Siemenkeräyksiä valvottiin viidessä kohteessa. Hyväksytyn siemenkeräysilmoituksen ja alkuperäketjun valvonnan perusteella myönnettiin yhteensä 125 kantatodistusta. Suomesta ei viety metsänviljelyaineistoa OECD-maihin, jotka vaativat OECD-todistuksen, joten OECD:n alkuperätodistuksia ei myönnetty. Alkuperäketjun valvontaan käytettiin yhteensä noin kuusi henkilötyöpäivää.

Vuonna 2024 tarkastettiin 25 metsäpuiden taimitarhaa ja siihen käytettiin kymmenen henkilötyöpäivää (Taulukko 16). Lisäksi tarkastettiin viisi siemenkaristamo ja kuusi siemenpakkauspistettä, joiden tarkastamiseen käytettiin yhteensä neljä henkilötyöpäivää.

Kun metsänviljelyaineistoa siirretään Suomesta toiseen EU-jäsenvaltioon, Ruokaviraston on toimitettava tästä tiedot ostajamaan toimivaltaiselle viranomaiselle. Tietolomakkeita lähetettiin 628 ja vastaanotettiin 35 kappaletta (Taulukko 15). Yhdelle EU:n ulkopuolelta tuodulle siemenerialle annettiin maahantuontilupa. Markkinoinnin valvontaan käytettiin yhteensä 24 henkilötyöpäivää.

Toimijoiden rekisteröinti

Rekisteritietojen päivityspyyntö lähetettiin yhteensä 405 toimipisteeseen. Vuoden 2024 aikana noin 95 % rekisteröidyistä toimijoista tarkasti tietonsa sähköisesti MEVI-tietojärjestelmässä. Rekisteritietojen päivitykseen käytettiin yhteensä 15 henkilötyöpäivää.

Kotimainen yhteistyö

Ruokavirasto osallistui metsänviljelyaineiston kauppaa koskevaan EU-lainsäädännön uudistamistyöhön yhdessä MMM:n kanssa.

Ruokavirasto osallistui seuraavien ohjausryhmien toimintaan hankkeiden ohjausryhmissä:

- Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulun (XAMK) ja Luonnonvarakeskuksen (Luke) tutkimushanke: AiMBRYO - Keinoälyn hyödyntäminen kuusen solukko-taimien idätyksessä ja saannon maksimoinnissa (Teams -kokous 9.1.2024).
- Luonnonvarakeskuksen (Luke) hanke: Jalotietä käytäntöön -jalostustiedon jalokauttaminen (28.10.2024)
- Luonnonvarakeskuksen (Luke) hanke: Ilmastokestävät ja hiiltä sitovat puunlaitet -hanke. (22.5.2024 sekä kaksi sähköpostikokousta)

Ruokavirasto osallistui seuraaviin sidosryhmätilaisuuksiin:

- Metsätaimitarhapäivät 2024 (16.-17.1.2023)
- Kylvösiemen ja taimiaineistoalajaoston kokous, metsänviljelyaineistoasetus (Teams-kokous 7.2.2024, 3.5.2024).
- Metsänjalostuksen ja siementuotannon neuvottelukunnan kokoukset (27.8.2024 ja 3.12.2024).

Taulukko 16. Metsänviljelyaineiston kaupasta ja kasvinterveydestä annettujen säädösten mukaiset valvonnan suoritteet 2024

Tarkastustyyppi	Tarkastustavoite / määräarvio 2024		Toteuma 2024	
	Suoritteiden määrä	Työaika htp	Suoritteiden määrä	Työaika htp
Siemenviljelysten maastotarkastus, näytteenotto ja rekisteröinti	36,3 ha	12	20,2 ha	12,4
Siemenviljelysten hyväksymisen peruuttaminen	2	1	0	0
Siemenviljelysten luokan muutos	3	1,5	3	1,3
Perheen vanhempien rekisteröinti	2	2	1	0,5
Kloonien rekisteröinti luokkaan testattu	7	3,5	0	0
Kloonien luokan muutos	4	2	0	0
Siemenkeräysilmoitusten käsittely	150	4	91	2
Kantatodistusten myöntäminen	150	5	125	4
OECD-todistusten ja -etikettien myöntämien	5	0,5	0	0
Siemenkeräysten valvonta	5	2	5	2
Taimitarhojen ja varastojen valvonta	23	10	25	10
Siemenkaristamojen valvonta	4	2	5	2
Siemenpakkauspisteiden valvonta	15	2,5	6	2
Tietolomakkeiden lähetys	450	16	628	22
Tietolomakkeiden vastaanotto	100	5	35	1,5
Tuontilupa	0	0	1	0,5
Tuontikiellot ym. markkina- valvonta	1	1	0	0
Toimijoiden rekisteröinti (uudet hakemukset)	5	2	3	1
Rekisteritietojen päivitys	497	23	405	11

Kansainvälinen toiminta

Vuoden 2024 aikana osallistuttiin seuraaviin kansainvälisiin kokouksiin:

- 2023 Technical Working Group Meeting of the OECD Forest (Seed and Plant Scheme) (Uppsala, Sweden 23.-24.4.2024).
- EU Working Group on Plants, Animals, Food and Feed Section Forest Reproductive Material (Uppsala Sweden 24.-25.4.2024).
- European council. Working Party on Genetic Resources and Innovation in Agriculture, Proposal for a regulation on the production and marketing of forest reproductive material (Brussels, Belgium 15.-16.2.2024, 7.-8.5.2024, 12.-13.9.2024, 24.-25.10.2024, 20.11.2024) and Informal Teams-meeting, 28.3.2024, 27.5.2024 ja 4.6.2024, 7.11.2024)
- NordGen Forest Conference 2024 (Rovaniemi, 18.9.-19.9.2024).
- 2024 Annual Meeting of the OECD Forest Seed and Plant Scheme. (Paris, 1.-2.10.2024)

- European Council. Working Party on International Food and Agricultural Questions (OECD - Forest Reproductive Material) (Informal Teams meeting, 27.9.2024)

2.3.Toiminnan ja tuotteiden säännöstenmukaisuus

Todetut puutteet ja niiden yleisyys

Säädösten mukaan metsänviljelyaineiston tuottamiseen saa käyttää vain sellaista perusaineistoa, joka täyttää aineistolle asetetut hyväksymisen vähimmäisvaatimukset. Siemenviljelysten vaatimusten täyttymistä valvottiin siemenviljelysten harvennusten jälkeen tehtävien tarkastusten avulla. Molempien tarkastettujen siemenviljelysten tarkastuksessa havaittiin puutteita, jotka määrättiin korjattavaksi.

Metsänviljelyaineistoa saa tuottaa, markkinoida ja maahantuoda vain sellainen toimija, joka on merkitty Ruokaviraston ylläpitämään metsänviljelyaineiston toimittajarekisteriin. Toimijoiden rekisteröinti tarkastettiin 40 toimipisteessä. Kahta toimijaa huomautettiin rekisteritietojen puutteista (Taulukko 17).

Taulukko 17. Tarkastustilasto sellaisten säädösten vastaisuuksien esiintymisestä, joista toimijalle on annettu kirjallinen huomautus tai markkinointikielto.

	2023			2024		
	Tarkastuksia, kpl	Säädöstenvastaisuuksia, kpl	%	Tarkastuksia, kpl	Säädöstenvastaisuuksia, kpl	%
Rekisteröinti	38	0	0	40	2	5
Tuotantokirjanpito	36	0	0	35	0	0
Erillään pito ja yksilöinti	35	4	11	36	9	25
Ostajalle annettavat tiedot						
- Taimet	35	8	32	25	12	48
- Kävyt	14	2	14	15	0	0
Taimien laatu	23	0	0	22	0	0
Siemenpakkaukset	11	0	0	9	0	0
Yhteensä	181	14	7,7	182	25	12,6

Metsänviljelyaineiston toimittajan on pidettävä tuottamastaan, ostamastaan sekä markkinoidaan metsänviljelyaineistosta tuotantokirjanpitoa. Tuotantokirjanpito tarkastettiin 35 toimipisteessä, eikä tarkastuksissa havaittu puutteita. Metsänviljelyaineistoerät on yksilöitävä ja pidettävä erillään kaikissa tuotannon vaiheissa. Taimitarhoilla tämä tarkoittaa sitä, että taimi-, siemen- ja käpyerissä pitää olla tunnus tai tunniste näkyvillä, ja erien on oltava selvästi erotettavissa toisistaan. Tunniste on pystyttävä yhdistämään tuotantoasiakirjoihin, jossa on vaadittavat tiedot. Erillään pidon ja yksilöinnin toteutumista tarkastettiin 36 toimipisteessä. Yhdeksällä toimijan havaittiin puutteita (Taulukko 17).

Metsänviljelyaineiston markkinoijan täytyy toimittaa ostajalle säädösten mukaiset tiedot joko pakkausetiketissä tai markkinoitavaa erää seuraavissa asiakirjoissa. Taimietikettien tiedot tarkastettiin 25 ja siemenetikettien tiedot 15 kohteessa. Taimietiketeissä oli puutteita 12 toimittajalla. Siementiketit olivat säädösten mukaisia.

Metsänviljelyaineiston kaupan säädösten mukaan enintään viisi prosenttia markkinoitavan taimierän taimista saa olla sellaisia, jotka eivät täytä säädettyjä laatuvaatimuksia. Taimien laatua tarkastettiin 22 toimipisteessä, ja kaikki tarkastetut taimierät olivat säädösten mukaisia. Esiintyneiden vikojen vuoksi metsänviljelykelvottomiksi luokiteltiin 2,1 % tarkastetuista 6 039 taimesta. Kaikki tarkastetut taimierät täyttivät kuitenkin säädösten vaatimukset. Siementen pakkauksia tarkastettiin yhdeksässä kohteessa, ja kaikki pakkaukset täyttivät vaatimukset (Taulukko 17).

Puutteiden analyysi

Vuonna 2024 tarkastettiin yksi männyn ja yksi kuusen siemenviljelys niille tehtyjen harvennushakkuiden jälkeen. Tarkastuksessa verrattiin toteumaa viljelyksille tehtyyn harvennussuunnitelmaan. Molemmilta viljelyksiltä löytyi suunnitelman vastaisesti jätettyjä vartteita, jotka määrättiin poistettavaksi. Toimijat korjasivat havaitut puutteet ja viljelykselle tehdyt muutokset voitiin hyväksyä ja merkitä perusaineistorekisteriin.

Erilaisia tarkastuksia metsänviljelyaineiston tuotantopaikoilla tehtiin yhteensä 182 kappaletta. Näissä tarkastuksissa havaittiin 25 säädösten vastaisuutta, joista annettiin kirjalliset huomautukset. Vuoden aikana säädösten vastaisuuksien määrä kasvoi lähes viisi prosenttiyksikköä, nousten 12,6 prosenttiin (Taulukko 18).

Eniten puutteita havaittiin taimierien erillään pidon ja yksilöintitietojen sekä ostajalle annettujen tietojen osalta. Yleisin havaittu puute oli se, että tiedoista puuttui merkintä siitä, että aineistoa ei ole muunneltu geeniteknikalla. Tämä tieto vaaditaan luokkaan testatulle aineistolle. Syynä tiedon puutteeseen voi olla se, että aiemmin ei ollut tarjolla geenimuunneltua aineistoa kuuselle. Nyt, kun vaatimus tästä merkinnästä laajeni koskemaan myös kuusen-taimia, tiedon päivitys oli jäänyt toimijoilta huomaamatta. Lisäksi tietoista puuttui puulajien tieteellinen nimi tai viittaus Ruokaviraston verkkosivuihin, joilta voi löytää siemenviljelysten käyttöalueet. Muutamassa tapauksessa kasvipassin ja taimietiketin tiedot eivät olleet selkeästi toisista erillään.

Vuonna 2024 ei annettu yhtään markkinointi- tai maahantuontikieltoa (Taulukko 18). Kaikki tarkastetut 35 taimierää täyttivät säädösten vaatimukset. Keskimääräinen viallisten taimien osuus kaikista tarkastetuista taimista oli vain 2,1 prosenttia (otos 6 039 tainta), mikä oli selvästi alle säädösten asettaman viiden prosentin rajan. Taimien hylkäämisen syitä olivat seuraavat:

- eläinten, hyönteisten ja patogeenien aiheuttamat vioitukset (20 %)
- juuriston puutteellinen kehitys, jolloin se ei sido riittävästi paakkua (32 %)
- versojen viat tai epänormaali latvakasvain (17 %)
- taimen pituus oli alle ilmoitetun minimipituuden (19 %)
- paleltuma tai kuivuminen (6 %)
- muut viat (6 %)

Taulukko 18. Seuraamukset säädösten noudattamatta jättämisestä.

Seuraamukset	2023		2024	
	kpl	%	kpl	%
- Kirjallinen huomautus	14	7,7	25	12,6
- Määräaikainen markkinointikielto	0	0,0	0	0,0
- Tuontikielto	0	0,0	0	0,0

2.4.Auditoinnit ja muu saatu palaute

Vuonna 2024 metsänviljelyaineiston valvontaa ei auditoitu.

2.5.Ennaltaehkäisevät ja korjaavat toimenpiteet

Toimijoiden säädösten tuntemisen varmistaminen

Metsänviljelyaineiston kaupan valvonnassa käytetään Ruokaviraston ulkopuolisille asiakkaille suunnattua sähköistä asiakaspalvelua (MEVI-tietojärjestelmä). Tämän järjestelmän avulla palvellaan perusaineistoasiakkaita ja Luonnonvarakeskusta tarjoamalla heille tarvittavat tiedot ja dokumentit siemenviljelysten suunnittelussa ja hoidossa verkkopalvelun välityksellä. Järjestelmän avulla ilmoitetaan muun muassa siemenviljelysten perustamisesta, tulevista harvennuksista tai muista viljelyksille tehdyistä muutoksista. Tavoitteena on, että siemenviljelyksille tehtävät toimenpiteet tehdään ennakkoon laaditun suunnitelman mukaisesti ja suunnitelman toteutuminen selvitetään joko maastotarkastuksen tai hakijan esittämän luotettavan selvityksen perusteella. Järjestelmään kirjataan havaitut puutteet ja niiden korjaamiseksi tehdyt toimenpiteet sekä tehdään hyväksymispäätökset.

MEVI-tietojärjestelmän avulla varmistetaan siementen alkuperäketjun luotettavuus. Kantatodistuksen myöntämisen edellytyksenä on, että käpyerälle on tehty asianmukainen ilmoitus siemenkeräyksen aloittamisesta hyvissä ajoin. Kaikki käpyerät on merkittävä MEVI-järjestelmästä tulostetuilla etiketeillä tai siemenkeräysilmoituksen tunnuksella. Käpyerien merkintöjä tarkastetaan sekä siemenkaristamoilla että siemenkeräysten valvonnan yhteydessä maastossa. Ruokavirasto myöntää kantatodistukset vain sellaisille erille, joiden jäljitettävyyks on dokumentoitu MEVI-tietojärjestelmään.

MEVI-järjestelmän avulla asiakkaat voivat ilmoittaa siemen- ja taimieristä, jotka on markkinoitu muihin EU-maihin. Järjestelmään kirjataan myös tiedot siemen- ja taimieristä, jotka on markkinoitu muista maista Suomeen. Näiden tietojen avulla Ruokavirasto valvoo metsänviljelyaineiston kauppaa EU:n sisämarkkinoilla. Järjestelmä käytetään myös valvontatietojen kokoamiseen, raportointiin ja tilastointiin.

Toimijoille annetut seuraamukset ja puutteiden korjaamistoimenpiteiden varmistaminen

Siemenviljelysten tarkastuksen jälkeen toimijoille lähetettiin korjauspyyntö havaituista puutteista. Toimijat ilmoittivat MEVI-tietojärjestelmässä, kun puutteet oli korjattu. Toimijat toteuttivat määrätyt korjaukset. Kaikki siemenviljelysten muutokset merkittiin perusaineistorekisteriin vuoden loppuun mennessä.

Toimipisteiden valvonnan yhteydessä voidaan antaa toimijalle huomautus tai kieltää säädösten vastaisen metsänviljelyaineiston markkinointi. Vuonna 2024 annettiin yhteensä 25 kirjallista huomautusta. Toimijoille annettiin aikaa korjata havaitut puutteet ja niiden korjaamisesta ilmoitetaan MEVI-tietojärjestelmässä.

Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet

MEVI-tietojärjestelmää kehitettiin ylläpito- ja jatkuvuussuunnitelman mukaisesti. Vuoden aikana tehtiin neljä tuotantopäivitystä, joissa kehitettiin kantatodistuslomakkeille toiminto siemenerien yhdistämiseksi ja uudistettiin siemenviljelyslomaketta, jotta erityyppiset käyttöalueet voidaan määrittää ja esittää aiempaa selkeämmin. Muita merkittäviä muutoksia olivat siemen- ja taimituotantotilastojen kerääminen MEVI-tietojärjestelmän avulla sekä yhteistyössä talousjaoston kanssa tehty laskutustietojen siirron kehittäminen, jossa laskutustiedot

siirretään automaattisesti Palkeiden Kieku-järjestelmään. Lisäksi kehitettiin kantapuiden käsittelyprosessia ja tehtiin useita pienkorjauksia.

2.6.Toiminnan resurssit

Metsänviljelyaineiston valvontaprosessi organisoitiin uudelleen ja prosessin omistajalle osoitettiin sijainen. Valvontatehtävät jaettiin osakokonaisuuksiin ja osaamista siirrettiin erityisasiantuntijalle, kahdelle ylitarkastajalle ja yhdelle tarkastajalle, joita perehdytettiin tehtäviin. Työajan seurannan mukaan metsänviljelyaineiston valvontaan käytettiin yhteensä 301 henkilötyöpäivää, mikä vastaa noin 1,5 henkilötyövuotta. Valvontasuoritteiden tekemiseen käytettiin erikseen 72 henkilötyöpäivää (Taulukko 16).

2.7.Muutokset seuraavien vuosien toimintaan

Ruokavirasto osallistuu yhteistyössä MMM:n kanssa metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lainsäädännön uudistustyöhön. Komission asetusehdotus valmistui kesäkuussa 2023, ja sitä on käsitelty neuvostossa ja Euroopan parlamentissa vuonna 2024. Käsittely jatkuu vuonna 2025 ja tehtävä kuuluu yksikön tulostavoitteisiin myös vuodelle 2025.

Ruokaviraston tehtävänä on toimeenpanna EU-asetus, jonka alustavan arvion mukaan voisi sijoittua vuosille 2026–2028. Komission ehdotuksessa siirtymäkausi olisi pääosin viisi vuotta ja valvonta-asetuksen osalta seitsemän vuotta. Tämänhetkisen arvion perusteella valvontaa ja muita virallisia toimia koskeva EU:n valvonta-asetusta (EU) 2017/625 sovelletaan soveltuvin osin. Uuden lainsäädännön toimeenpano tulee vaatimaan Ruokavirastossa lisää henkilöresursseja ja rahoitusta, erityisesti MEVI-tietojärjestelmän päivittämis- ja muutostöihin.

Uusi metsäpuiden siemenviljelysten perustamisohjelma vuoteen 2060 antaa suuntaviivoja siemenviljelysten perustamisen määrälle ja niiden tarvitsemalle rahoitukselle seuraaville vuosikymmenille (Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu 2023:19). Ohjelman mukaan uusien siemenviljelysten perustamistarve vuosittain on noin 20–30 hehtaaria, mikä tarkoittaa perustamisen määrän säilyä korkeana. Samalla tuotannossa olevien siemenviljelyksien harvennukset jatkuvat nykyisellä tasolla, joten myös muutosten tarkastusten määrän odotetaan pysyvän vähintään nykyisellä tasolla.

Kasvullisesti lisättyjen kloonien kenttäkokeiden perustaminen on aloitettu, ja odotettavissa on alustavia tuloksia muutaman vuoden kuluttua. Seuraavien vuosien aikana on tarpeen luoda valmius rekisteröidä testattuja klooneja ja klooniyhdistelmiä. Tämä edellyttää sekä resurssien että infrastruktuurin suunnittelua ja varautumista uusiin rekisteröintimenettelyihin.

Toiminnan kehittämisessä tulevana vuosina on otettava huomioon metsäpuiden siemen- ja taimituotannossa tapahtuvat rakenteelliset muutokset. Etelä-Suomessa lähes kaikki siemenet kerätään siemenviljelyksiltä, mikä vähentää siementen metsikkökeräyksiä. Siementen pakkaus keskittyy yhä enemmän siemenkeskuksiin. Taimituotanto puolestaan keskittyy harvempiin toimipisteisiin, joiden koko kasvaa. Alkiomonistukseen perustuvan taimien tuotantotekniikan käyttöönotto metsäpuiden taimituotannossa lisääntyy vähitellen lähivuosina.

Uusi lainsäädäntö edellyttää valvonnan kohdentamista riskiperusteisesti markkinointitoimipisteisiin. Vaikka uuden lainsäädännön vaikutukset valvonnan määrään eivät ole vielä täysin selvillä, on tärkeää varautua siihen, että valvontatarpeet voivat muuttua merkittävästi määrältään ja laadultaan. Tämä edellyttää resurssien ja valvontatoimien joustavaa sopeuttamista vastaamaan muuttuvia tarpeita ja toimintaympäristön vaatimuksia.

LIITE 1: INSPEKTIONER PÅ ÅLAND 2024

Inspektion	Antal	Prov	Konstaterad
Potatiscystnematod*	5	5	analyssvar inte kommit
Tallvedsnematod	2	2	0

*7,04 ha **7**

Grapholita inopinata	5 odlingar	2x8# fällor	0
Agrilus planipennis	2 platser	2 fällor	0

15 (vienti, vaihto, haku) + 4 (vienti, haku) **19**

byttes ut en gång under säsongen

Egenkontroll 2 aktörer brister i bl.a egenkontroll, skolning, bokföring

Marknadsövervakning

Orkla, utsäde

Antal	Prov	Konst.	Ursprung	Mängd
2	8	0	5 x SE	93 500 kg
			3 x DK	<u>6 250 kg</u>
				99 750 kg

Totalt: 7+19+2+2=30

LIITE 2: KOMISSION VASU-RAPORTTIIN TOIMITETTAVAT TIEDOT

7.1. Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta

Yleisesti ottaen Suomen kasvinterveyden tila pysyi hyvänä, koska uusia kasvintuhoojia ei todettu asettuneen Suomeen pysyvästi. Vuonna 2024 Suomesta löytyi neljä koloradonkuoriaisen esiintymää ja kolme uutta peruna-ankeroisesiintymää.

Vuonna 2024 harvennettiin omavalvonnan tarkastuksia 100 kasvipassitoimijan osalta. Tarkastuksia voidaan harventaa joka toinen vuosi tehtäväksi toimijoille, jotka ovat noudattaneet laatimiansa riskinhallintasuunnitelmia eikä heidän edellisten vuosien omavalvonnan tarkastuksissa ole havaittu puutteita. Sekä kasvipasseja myöntävien toimijoiden (96,8 %) että puuta ISPM 15 -standardin mukaisesti käsittelevien tai käsitellystä puusta puisia pakkausmateriaaleja valmistavien ISPM 15 -toimijoiden (99,4 %) tarkastukset toteutuivat lähes valvontasuunnitelman mukaisesti.

Kasvipassitoimijoilla (19 %) todettiin saman verran puutteita kuin edeltävänä vuotena, kun taas ISPM 15 -toimijoilla (10 %) huomautusten määrä kaksinkertaistui edellisestä vuodesta. Kasvipassitoimijoiden osalta eniten puutteita havaittiin omavalvonnan kirjauksissa vastaanottotarkastuksen ja tuotannon aikana. Osalla oli puutteita kasvipassimerkinnoissa ja osalla kasvinterveysvastaavan verkkokoulutus suoritamatta. Positiivista on, että 77 % kasvipassitoimijoista on tehnyt omavalvontasuunnitelman.

ISPM 15 -toimijoiden osalta yleisin annettu huomautus liittyi siihen, ettei toimija ollut päivittänyt kasvinterveysrekisteritietojansa. Yleisimmät vakavat puutteet liittyivät leimamerkissä tai puun alkuperädokumenteissa olevista puutteista tai niiden kokonaan puuttumisesta. Selkeitä sääntöjenvastaisuuksia tai puutteita, jotka aiheuttavat välitöntä vaaraa kasvinterveydelle, todettiin ISPM15-toimijoiden tarkastuksissa edellistä vuotta enemmän. Suurin osa puutteista pystyttiin korjaamaan uusintatarkastuksilla. Yleisesti ottaen toimijoiden vastuullisuus on kuitenkin hyvällä tasolla.

7.2. Viralliset tarkastukset

	<i>Toimijoiden lukumäärä</i>	<i>Tehtyjen virallisten tarkastusten lukumäärä</i>
Toimijat, joilla on lupa myöntää kasvipasseja	291	186*
- Kasvinterveysrekisteri	255	151
- Metsänviljelyaineistorekisteri	35	35
- Siemenperuna ja kylvösiemenet*	1**	**
Toimijat, joilla on lupa tehdä merkki (puiseen pakkausmateriaaliin, puuhun tai muihin tavaroihin)	705	738
- ISPM 15 merkinkäyttöoikeus	705	738

Kommenttikenttä

*100 kasvipassitoimijan omavalvonnan tarkastukset voitiin jättää tekemättä kasvinterveysasetuksen 2031/2016 artiklan 91 edellytysten täytyessä. Kuusi kasvinterveyden toimijaa jäi tarkastamatta, koska on ollut epäselvää, pitääkö niiden myöntää itse kasvipasseja. Nämä selvitetään vuoden 2025 aikana.

**Siemenperunalle ja kylvösiemenille kasvipassin myöntää virallisten tarkastusten perusteella Ruokavirasto. Vuonna 2024 siemenperunapakkaamoita oli 24 kpl, joiden kaikki siemenet tarkastetaan. Kasvipassi yhdistetään vakuustodistukseen.

7.4. Vaatimusten vastaisuudet

Toimijaryhmät				
	Tarkastettujen toimijoiden kokonaismäärä	Tarkastettujen toimijoiden lukumäärä, joiden osalta havaittiin vaatimusten vastaisuuksia	Hallinnolliset jatkotoimenpiteet	Oikeudelliset jatkotoimenpiteet
Toimijat, joilla on lupa myöntää kasvipasi- seja	184'	35	0	0
- Luokka 1: Selkeä sääntöjenvastaisuus tai puute, joka aiheuttaa välitöntä vaaraa kasvinterveydelle		2*	0	0
- Luokka 2: Selkeä sääntöjenvastaisuus tai puute, ei aiheuta välitöntä vaaraa kasvinterveydelle		6**	0	0
- Luokka 3: Lievä puute tai yksittäistapaus, mutta järjestelmä on pääpiirteittäin kunnossa		27***	0	0
Toimijat, joilla on lupa tehdä merkki puupak- kausmateriaaliin, puuhun tai muihin tavaroihin	701	75	1	0
- Luokka 1: Selkeä sääntöjenvastaisuus tai puute, joka aiheuttaa välitöntä vaaraa kasvinterveydelle		27	1	0
- Luokka 2: Selkeä sääntöjenvastaisuus tai puute, ei aiheuta välitöntä vaaraa kasvinterveydelle		10	0	0
- Luokka 3: Lievä puute tai yksittäistapaus, mutta järjestelmä on pääpiirteittäin kunnossa		38	0	0

' Kasvinterveyden toimijat 149 ja metsänviljelyaineiston toimijat 35

* Kasvinterveyden toimijat 2 kpl

** Kasvinterveyden toimijat 5 kpl, metsänviljelyaineiston toimijat 1 kpl

*** Kasvinterveyden toimijat 18 kpl, metsänviljelyaineiston toimijat 9 kpl

Toimijaryhmät				
	Tarkastettujen toimijoiden kokonaismäärä	Tarkastettujen toimijoiden lukumäärä, joiden osalta havaittiin vaatimustenvastaisuuksia	Hallinnolliset	Oikeudelliset
Toimijat, joilla on lupa myöntää kasvipasseja	184	35	0	0
- Kasvinterveys	149	25	0	0
- Metsänviljelyaineisto	35	10	0	0
Toimijat, joilla on lupa tehdä merkki (puupakkaus- materiaaliin, puuhun tai muihin tavaroihin)	702	75	1	0
- ISPM 15 merkinkäyttöoikeus	701	75	1	0

Kommenttikenttä

Vuonna 2024 annettiin eri asteisia huomautuksia tarkastuspöytäkirjaan yllä mainittujen toimijoiden toiminnan vaatimustenvastaisuuksista.

LIITE 3: MMM:LLE TOIMITETTAVAT MITTARIT JA TUNNUSLUVUT

Talousarvio (TAE eli ns. budjettikirja)

- Ilmiötä tai sen kehittymistä kuvaava tunnusluku
- A18. Eläintaudit ja kasvintuhoojat ovat hallinnassa

Lähde: Ruokavirasto	2021	2022	2023	2024	2025—2026 tavoite
Karanteenituhoojien esiintymien lukumäärä (kpl) ¹⁾	299	233	219	224	vähenevä

¹⁾ Karanteenituhoojat ovat kasvitauteja ja tuholaisia, joiden leviäminen Suomeen pyritään estämään. Kaikki karanteenituhoojat on lueteltu kasvinterveyslainsäädännössä, Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/2072 (liite II ja liite III)

Tulossopimus

- Viraston tekemistä kuvaava tunnusluku
- A18. Eläintaudit ja kasvintuhoojat ovat hallinnassa

Elintarvikkeiden ja tuotantopanosten laatu

Lähde: Ruokavirasto	2021	2022	2023	2024	2025—2026 tavoite
Unionikaranteenikasvintuhoojien takia pysäytettyjen erien lukumäärä (kpl) ¹⁾	0	0	2	0	kasvava
Unionikaranteenikasvintuhoojien esiintymien lukumäärä (kpl) ²⁾	299	233	219	224	vähenevä
Säänneltyjen muiden kuin unionikaranteenikasvintuhoojien lukumäärä (kpl) ³⁾	1	1	2	3	kasvava

¹⁾ Unionikaranteenikasvintuhoojien takia annetut markkinointi- ja maahantuontikieltojen määrä vuodessa. Tavoitteena on löytää unionikaranteenikasvintuhoojat tuonti- ja sisämarkkinavalvonnassa ennen kuin ne pääsevät tuotantoon.

²⁾ Kyseisenä vuotena voimassa olleet unionikaranteenikasvintuhoojien vuoksi annetut torjuntapäätökset tuotannossa. Tavoitteena on, että unionikaranteenikasvintuhoojat eivät pääsisi muodostamaan esiintymiä tuotannossa

³⁾ Kasvinterveyslainsäädännössä määriteltyjen muiden kuin unionikaranteenikasvintuhoojien takia annetut markkinointi- ja maahantuontikieltojen määrä vuodessa.